

# культура



ISSN 2519-4429

3 березня 2017 р.

*і життя*

## Шевченкіати в очікуванні



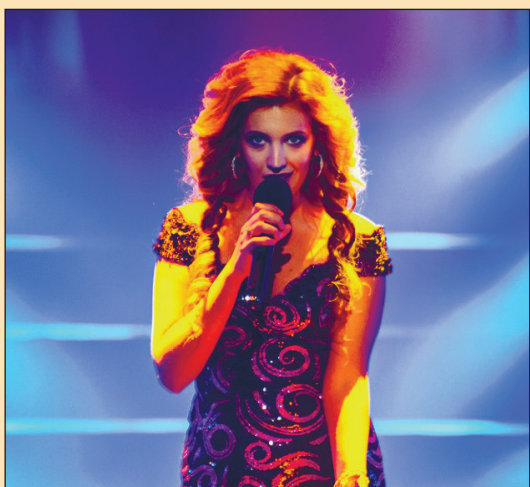
стор. 6

## Чи бути Сірку в Мерєфі?



стор. 8

## «Нотр-Дам де Парі»



стор. 12



# Пам'ять і майбутнє

ПАМ'ЯТІ  
ОЛЕНІ  
ТА ЇЇ СОБРАТІВ  
ЩО ЗАГИНУЛИ  
НЕЗАЛЕЖНОСТІ  
УКРАЇНИ

стор. 5

Фото: Георгія ЛУК'ЯНЧУКА

Головний редактор  
газети «Культура і життя»  
**Євген БУКЕТ**



# актуально

## ПАМ'ЯТНИЙ ЗАХІД



16 лютого у Києві, на Алеї Героїв Небесної сотні, відбувся пам'ятний захід з нагоди початку спорудження Національного меморіального комплексу Героїв Небесної сотні. До урочистостей долучилися: Президент України Петро Порошенко, Голова Верховної Ради, члени Уряду, народні депутати, громадські, політичні та мистецькі діячі, а також близькі та рідні Героїв Небесної сотні.

Міністр культури Євген Нищук, відкриваючи захід, відзначив особливість місця, де сьогодні на високому державному рівні вшановують пам'ять Героїв Небесної сотні.

«Це місце – надзвичайно особливе. І чим далі час віддаляє нас від трагічних подій лютого 2014 року, тим більш сакральним воно стає, більш виражаним. З часом навіяні прояви людської пам'яті стали символами, і в уявленні родин героїв та й усіх, хто приходить сюди молитися, святим стає кожне дерево, кожна гілка, кожен листочок. Кажучи мовою культури, ці відчуття, ця енергія дає нам силу рухатися далі, стає енергією пам'яті – перетворюється в поетичні рядки, пісні, ораторії, стає предметом театральних постановок, сучасних балетів, книжок, документальних та художніх фільмів. Стає усім тим, що є реально безсмертним, як безсмертною є пам'ять», – сказав Євген Нищук.

Під час свого виступу Президент України Петро Порошенко наголосив, що у національній пам'яті мають бути збережені події Революції Гідності, які нагадуватимуть прийдешнім поколінням про ціну здобутої для них свободи. І спорудження Меморіального комплексу Героїв Небесної сотні як місця національної пам'яті – є спільним, всенародним завданням.

Президент України також висловив думку про створення фонду, який би підтримав здійснення кожного з етапів проекту Меморіалу. Петро Порошенко виступив першим спонсором цього фонду та закликав усіх, кому дорога пам'ять про подвиг Небесної сотні, долучатися до цієї ініціативи.

«Найближчим часом ми оголосимо конкурс. Це має бути не просто художня ідея, а реальний, технічний, світоглядно обґрунтований проект, яким ми зможемо пишатися, який представлятиме збережені артефакти доленосних подій для України. Це те, що ми маємо донести до наступних поколінь, це і є пам'ять, шана і наше майбутнє», – сказав Євген Нищук.

Міністр культури також повідомив, що на продовження ініціативи Президента України вже зібрані підписи побратимів по Революції Гідності щодо передачі на спорудження Меморіального комплексу Героїв Небесної сотні коштів премії імені Леха Валенси, яку в 2014 році у Гданську присудили Євромайдану – за збереження миру, розвиток солідарності й демократії.

Прес-служба Мінкультури

# Музейний проект «Український Схід»

**Міністр культури України взяв участь у відкритті виставки та зустрівся з героями подій на Сході України.**

У Національному музеї історії України у Другій світовій війні відбулася презентація виставки «Український Схід» та зустріч з її героями і членами їхніх родин.

Відкриваючи виставку, генеральний директор Національного музею історії України у Другій світовій війні Іван Ковальчук зазначив, що це не перший проект Музею, який висвітлює війну на Сході України. Попередній – «Україна. Реалії сучасної війни», втілений колективом закладу в 2015–2016 роках – викликав велику зацікавленість у відвідувачів. Нині співробітники Музею зібрали більш як 4 тисячі артефактів, з них понад 2 тисячі увійшли до експозиції.

«Ми зібралися для відкриття проекту в особливий час: три роки тому Росія агресивно напала на нашу країну, 20 лютого – День Героїв Небесної сотні, всі ці дати сьогодні формують історію України, і про них розповідає наша виставка, – розповів Іван Ковальчук. – Головні герої експозиції – живі і загиблі захисники нашої країни. У цьому залі зараз перебувають, ті, хто зміг приїхати. Висловлюємо нашим воїнам велику шану та подяку».

Генеральний директор Музею також відзначив, що метою проекту є створення Музею війни на Сході, та висловив переконаність, що за державної підтримки Україна обов'язково матиме такий музей.

«Ми впевнені, що незабаром Україна поверне собі мир, тому що вона має сильних та жертвних синів, а також мільйони громадян, які теж допомагають її боронити. Виставка «Український Схід» – пам'ять про українських захисників та внесок нашого колективу в майбутню перемогу», – сказав Іван Ковальчук.

Міністр культури України Євген Нищук під час свого виступу висловив подяку всім, хто ціною власного життя відстоює незалежність та цілісність нашої країни.



«Зараз Україна переживає надзвичайну ситуацію. Ми є свідками та учасниками нової історії, яка гартується на наших очах через втрати тисяч наших найкращих співвітчизників. З початку війни з РФ ми втрамили багато наших славних воїнів, волонтерів, котрі стали на захист цілісності держави. І це були люди різ-



них професій, різних національностей, різного віросповідання – всі ті, хто відчував, що це українська земля, і що її необхідно відстояти», – сказав Євген Нищук.

Присутні вшанували хвилиною мовчання пам'ять усіх тих, хто поклав своє життя за свободу та незалежність українського народу та Української Держави.

Повертаючись до виставки «Український Схід», міністр культури відзначив особливе значення у збереженні артефактів, адже саме таким чином пам'ять про сучасних Героїв України буде донесена до майбутніх поколінь.

«У представлених кадрах, в цих опалених війною артефактах ми відчуваємо великий біль... Пробиті кулями речі, спалені намети – це те, що передають нам наші побратими з фронту. Іменами Кульчицького, Міхнюка, багатьох наших славних героїв – називають вулиці та батальйони, вони справді мають увійти в історію, на їхньому прикладі повинні виховуватися наступні покоління».

Оглядаючи експонати, відчуваєш біль, але, вдивляючись в очі кожного, хто пройшов це горнило, це полум'я, почуваш і велику гордість від того, що ми вистояли. Насамперед – психологічно, і ворог це відчуває, – поділився враженням Євген Нищук. – Подібні виставки та проекти мають нести усвідомлення мільйонам українських людей, що є щось надзвичайно справжнє і безсмертне, те, що наші хлопці віддають власні життя на передовій. Це усвідомлення Української Держави, відчуття того, що за український на-

род ми здатні покласти життя. Це наша історія, наша держава, наш народ. Ми несемо цю пам'ять, цю шану і цю гордість за наших героїв».

Структурно виставка складається з розповідей про участь різних військових формувань, добровольчих батальйонів у бойових діях на Сході України впродовж 2014–2017 років. Також у символічні батальйони об'єднані капелани, медики, волонтери, військові журналісти.

Центральна композиція – «Хресний шлях» – уособлює криваву ціну, яку платить український народ за право вільно жити на своїй землі. В її основі – карета швидкої допомоги 17-ого батальйону 57-ої окремої мотопіхотної бригади. Разом із солдатами вона пройшла «старими місцями» Луганської та Донецької областей, рятувала поранених та вивозила тіла загиблих. Поруч – закривавлений одяг полеглих у 2014 році Героїв України: генерал-майора Сергія Кульчицького, сержанта Олега Міхнюка; а також матеріали загиблих цієї зими: Героя України, капітана Андрія Кизила, розвідника Леоніда Проводенка, санінструктора Наталії Хоружої, сержанта Володимира Крижанського та інших.

Велику кількість експонатів для створення експозиції надали військові кореспонденти провідних засобів масової інформації. У пролозі до виставки – колекції прапорів та шевронів, переданих до Музею безпосередньо учасниками бойових дій.

Прес-служба Мінкультури

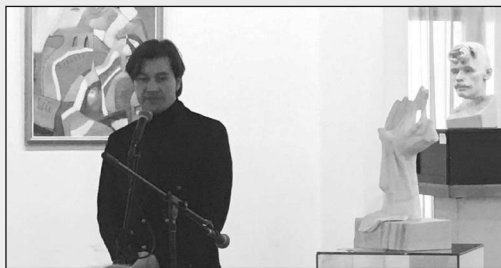


# актуально

## ■ МИСТЕЦЬКІ АКЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ДОМІ

Міністр культури України Євген Нищук відвідав низку мистецьких акцій в Українському домі в Києві, присвячених вшануванню Героїв Майдану.

Зокрема, виставку Марини Соченко «Заради майбутнього України» у фойє концертної зали Українського дому. Експозиція складається з картин, які представляють історичний жанр у творчості мисткині. Це портрети видатних діячів української культури та історії: фундаторки Києво-Могилянської академії Гальшки Гулевичівни, Тараса Шевченка, героїв визвольних змагань періоду УНР 1917–1919 років – полковника Петра Болбочана, командира Вороньківської сотні Івана Черпака. Під час Революції Гідності Марина Соченко була волонтером, допомагала повсталим, дні й ночі з альбомом та етюдником проводила на Майдані. Вона створила близько сотні пастельних портретів народних героїв.



У центральній залі Українського дому міністр культури оглянув виставку «У фокусі подій» – в межах фотопроєкту Human factor. Last edition by Photographers Ukraine, який представив понад 200 світлин, серед них і ті, що горіли на Майдані. Експозицію доповнюють артефакти зі збірки Національного музею Революції Гідності – як іще одні автентичні свідчення подій Євромайдану, як речові докази креативності, винахідливості та мужності майданівців.

Серед авторів виставки – також загиблі на фронті фотокореспонденти Віктор Гурняк (жовтень 2014) та Сергій Ніколаєв (лютий 2015). Їхні фото виставлялися в багатьох містах України, а також у Німеччині, Франції, Люксембурзі, Польщі.

Євген Нищук відвідав і Міжнародну мистецьку виставку-пленер «Шляхами наших перемог». У представлених творах митці новою образно-пластичною мовою розкривають теми визвольних змагань, жорстокої війни з московським окупантом на Сході України, невмирущого пантеону української слави. На виставці представлені: живописні роботи, скульптура, графіка, мала і велика пластика, проекти монументів Героїв Небесної сотні, артефакти Майдану. Серед учасників проекту – відомі імена: Микола Білик, Ігор Мікула, Тарас Більчук, Володимир Шолудько, Микола Король, Стас Нінік, Анатолій Слободян, Євгенія Ринг, Наталка Черній, Тарас Король, Юрій Козерацький, Мар'ян Король, архітектор Олександр Дудка.

«Сьогодні особливі дні, і я переконаний, що це відчуває кожен з нас. Я пам'ятаю образи тих подій, котрі навіки закарбувалися в нашій пам'яті й нині представлені на картинах, зафіксовані в скульптурі, виражені в піснях і поетичних рядках, – сказав Євген Нищук. – Ті хлопці, яких ми втратили, і ті тисячі воїнів, яких ми продовжуємо втрачати на Сході, мають назавжди залишитись у нашій пам'яті. Твори, з якими ми сьогодні знайомимося, увічнюють відважні вчинки наших побратимів. Тому дуже важливо, щоб саме через призму мистецтва різних жанрів проносився той образ і сенс подій, що їх було закладено від самого початку Революції Гідності».

Прес-служба Мінкультури

# Визначений переможець конкурсу

**20 лютого 2017 року у Міністерстві культури України відбулося друге засідання конкурсної комісії з конкурсного добору на посаду директора державного підприємства «Кримський дім».**

**А**хтем Сеїтаблаєв визначений переможцем конкурсного добору на посаду директора ДП «Кримський дім».

Свої презентації проектів програм розвитку ДП «Кримський дім» на один і п'ять років представили кандидати, які подали документи для участі у конкурсному доборі на посаду директора цієї культурної інституції:

– Юлія Зайцева – провідний працівник Міністерства соціальної політики України, голова БО «Рада миру», фахівець із кримськотатарської проблематики;

– Джеміль Каріков – заступник директора ДП «Кримський дім», заслужений діяч мистецтв України, дослідник



«Кримський дім»

і популяризатор кримськотатарської музичної спадщини;

– Ахтем Сеїтаблаєв – режисер, актор, телеведучий; заслужений артист АР Крим, лауреат численних театральних премій, член Координаційної ради з питань міжнародних відносин і кіно при Президентові України, член експертної комісії Держкіно.

Юлія Зайцева, представляючи свою презентацію розвитку «Кримського дому», зробила акцент на створенні підґрунтя для функціональної складової підприємства.



Ахтем Сеїтаблаєв

Запропонована нею програма розвитку інституції розрахована на адаптацію підприємства після постокупаційного режиму. Зокрема, основними стратегічними напрямками свого проекту Юлія Зайцева обрала інформаційний, політичний, соціальний, культурний та міжнародний.

Зробивши аналіз поточно-го стану діяльності підприємства, Юлія Павлівна поділилася своїм баченням вирішення проблем закладу, а це: активі-

зу його заснування. У представленому ним проекті розвитку підприємства зроблено акцент на заходах, пов'язаних з активізацією роботи з вимушеними переселенцями, а також на створенні медіа-контенту для висвітлення кримської тематики та проведенні культурологічних досліджень.

Представляючи свою програму, кандидат на посаду директора підприємства Ахтем Сеїтаблаєв зазначив, що діяльність «Кримського дому» повинна стати одним з інструментів культурної дипломатії, завдяки якому культурні та креативні інституції зможуть представляти різноманітну Україну у світі.

Згідно із запропонованою Ахтемом Сеїтаблаєвим стратегією розвитку «Кримського дому», планується використання модернізованих інструментів підтримки і розвитку культури – як однієї з невід'ємних умов сталого розвитку. Також у рамках проекту планується створення інституції, яка репрезентуватиме кримськотатарську громаду, надаватиме підтримку внутрішньо переміщеним особам з Криму і стане осередком творчості та міжнародного обміну культурним досвідом.

У довгостроковому проекті функціонування підприємства Ахтем Сеїтаблаєв передбачає стійкий розвиток започаткованих проектів, продовження роботи студій, гуртків, мовних груп тощо, акцентуючи увагу на роботі в академічному кластері (вивчення, документування, забезпечення доступу до інформації, пов'язаної з культурою і самобутністю ет-

носів Криму) та на здійсненні заходів міжнародного співробітництва, програмах культурного обміну, націлених на європейську аудиторію.

Заслухавши публічні презентації кандидатів, конкурсна комісія більшістю голосів визнала переможцем конкурсного добору на посаду директора державного підприємства «Кримський дім» Ахтема Сеїтаблаєва.

«Засідання пройшло без особливих зауважень. Усі кандидати були дуже сильними, а їхні програми – ґрунтовними та змістовними, тому обговорення після перегляду презентацій було жвавим та бурхливим. Але, врешті-решт, ми обрали більш переконливий проект», – сказав Талят Белялов, голова конкурсної комісії.

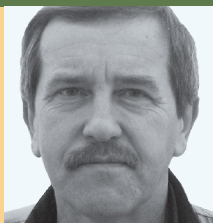
Член конкурсної комісії, координатор громадської ініціативи «Крим SOS» Таміла Ташева додала: «Було досить довге і детальне обговорення всередині комісії після презентації програм кандидатів».

Щодо переможця конкурсу Ахтема Сеїтаблаєва, то він виявився справді набагато переконливішим, хоча програми інших кандидатів теж були доволі сильними. Я думаю, що громадські діячі будуть допомагати реалізовувати деякі пункти програми Ахтема Сеїтаблаєва, які є дуже цікавими. Особисто для себе я відзначила низку ініціатив, які він пропонує втілити в життя і до яких би я хотіла долучитись у майбутньому».

Сам переможець конкурсного відбору Ахтем Сеїтаблаєв поділився своїми планами: ««Кримський дім» має стати майданчиком для культурного обміну між різними національностями багатонаціональної України шляхом створення громадського, культурного, освітнього осередку кримськотатарської культури та культури інших етносів Криму на материковій Україні. Моя місія в тому, щоб створити команду, яка б натхненно втілювала такі проекти в життя. «Кримський дім» має стати тим місцем, де будуть народжуватися нові сенси».

Прес-служба Мінкультури

редактор  
Сергій ЛАЩЕНКО



# ІДЕНТИЧНІСТЬ

## «НАПРАЦЮЙМО МЕХАНІЗМ ВПЛИВУ РАЗОМ!»



23 лютого під Міністерством культури України відбулася акція проти збудовного свавілля у центрі Києва. Громадські активісти виступають за збереження історичного вигляду міста.

Детально проблему окреслила голова громадської організації «Барви життя» Лідія Гончаренко: «Акцію проводила я. Збиралися вкотре у зв'язку з тим, що Міністерство культури, на наше переконання, не займається збереженням історичної спадщини. Як це проявляється? Заступник міністра культури Тамара Мазур одноосібно погоджує забудовникам документи, історико-містобудівне обґрунтування. А це стосується і Сінного ринку, і Бульварно-Кудрявської, 17, і Мечникова, 11А, і театру на Андріївському. У нас єдина вимога – зібрати науково-методичну раду!»



Лідія Гончаренко переконана, що такий колегіальний орган, до якого входять історики, археологи, здатен обґрунтувати – будувати чи ні, бо Тамара Мазур – юрист. Активісти ж прагнуть пояснити: як можна в історичній частині центру Києва зводити висотки понад 20 поверхів? За словами Л. Гончаренко, у законах про регулювання містобудівної діяльності та про охорону культурної спадщини, у державних будівельних приписах є норма – 27 метрів, тобто в історичній частині це 5–9 поверхів від поверхні землі.

А зараз, наприклад, на місці Сінного ринку планують спорудити 14 будівель загрозової висоти. А це ж Львівська площа, ареал першої категорії (Ділянка розташована в межах Центрального історичного ареалу, в зоні забудови I категорії, – авт.). «Тобто ми перетворюємо наше історичне місто у спальний район? – висловлює стурбованість активістка. – До нас вийшов представник Тамари Мазур, але ми сказали, що прийшли до міністра і не бачимо сенсу у спілкуванні не з ним. Заступниця вважає, що погоджує все законно, оскільки має право це робити. ▶

Сергій ЛАЩЕНКО

### Про поляка з Новосибірська Броніслава Студинського я вперше почув в одній з радіопередач Українського радіо.

Це було ще в 1989 році. Ведучий озвучив адресу пана Броніслава, і я згодом написав йому листа.

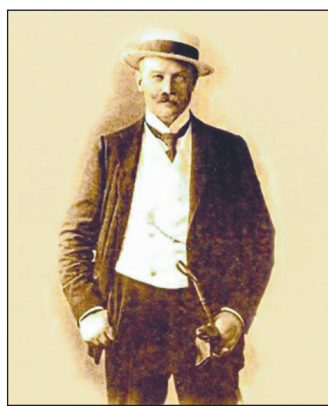
Зацікавило мене ось що: чому поляк, який народився в Сибіру в 1915 році, так уболіває за українську культуру? Він неодноразово виступав по місцевому радіо і говорив про те, що сибірські українці позбавлені можливості вивчати рідну мову. А коли побачив, що його виступи ні на кого в Новосибірську не справляють враження, то написав до Києва.

Звідки ж у літнього поляка такі проукраїнські переконання? Розібратися у цьому питанні допомогло наше з ним листування. Виявилось, що дитинство малого Броніслава пройшло у селі Новомитропольці Красноярського краю. Там жило багато українців, але було й кілька польських родин. Люби́ти українців хлопчика навчив його дідусь Матеуш Студинський. Він же був і першим учителем української мови для внука. Звідки знав? Виявляється, вивчив ще на Житомирщині, де здавна жив рід Студинських.

За яких обставин житомир'яни опинилися в Сибіру, точно сказати не можу. Найімовірніше, за часів Столипіна. Але той факт, що освічений і мудрий поляк навчив свого нащадка розмовляти і писати українською, заслуговує на увагу. У мене не було претен-



Лана Перлуайнен



Едмунд Еган

зій до його української мови – писав майже без помилок. До того ж Броніслав Студинський мислив і діяв як правозахисник. Прикро лише, що в 1989 році йому було вже 74... А це не найкращий вік для початку правозахисної діяльності.

І все ж, свій добрий слід на землі Броніслав Студинський залишив, хоча українських шкіл ні в Новосибірську, ні в Красноярську не побільшало. Детілки можна, згадую про сибірського поляка-українофіла. Особливо тоді, коли обговорюється нинішній, дуже непростий період українсько-польських стосунків.

\*\*\*

Шляхетні люди різних національностей нерідко допомагали українцям. Скажімо, угорський чиновник (ірландець за національністю) Едмунд Еган жив на Закарпатті понад сто років тому. Він присвятив себе захисту корінного населення краю. Навіть працю написав: «Економічне становище руських селян в Угорщині». Відкрито говорив про лихварів-визискувачів і цим, очевидно, підписав собі вирок. Едмунда вбили, вбивць так і не знайшли. А, може, й не шукали... Хабарі багатів тоді робили свою справу не гірше, ніж тепер. Едмунду присвячені поетичні рядки українською мовою:

Ірландська

земле, лицар твоїй

Пішов боротися без зброї.  
На цій землі, колісь святій,  
Де вже не родяться герої...

Ці теплі слова належать Василію Скрипці з Рахівщини. Дата написання – листопад 2001 року. Отже, не забули Егана гуцули, досі пам'ятають!

\*\*\*

Можливо, ірландець краще розумів поневолених, бо й сам був представником народу, який бореться за свою свободу? Перш ніж сказати добре слово про українців Сибіру, поляк Броніслав Студинський добре усвідомив, що і його рідні мова та культура тут приречені на загибель. Кому болять, той краще розуміє страждання іншого. Це стосується й окремих людей, і цілих націй. Саме вони нас розуміють перш за все.

Журналістка Наталя Шапличенко з теплою розповідала про музиканта з Китаю Сюань Ке. На час їхньої зустрічі йому було 84 роки, але він цікавився усім на світі. Уявіть собі, Сюань Ке, який все життя захищав культуру свого маленького народу наші, – знав про анексію Криму! Знав він і про те, що Росія зазіхає на Донбас. Тобто до тонкощів розібрався в українській ситуації. Його реакцію журналістка описала професійно, в деталях: «А ви не віддавайте цю землю нікому! Захищайте Батьківщину ось так, – музикант стискав свої маленькі руки в кулаки і показував, як треба давати відсіч ворогові. – Рідна земля, як і мати, – одна-єдина, і її потрібно за-

ка, тепер на землі її предків майже ніхто не розмовляє рідною мовою... Тому й українців вона розуміє, як ніхто. І завжди готова заступитися, коли хтось ображає честь і гідність українця. А таке трапляється.

Пригадуєте, як Йосип Бродський у своєму вірші «На независимість України» (це 1994 рік) писав: «Прощайте, хохлы, пожили вместе – хватит! Пльнуть, что ли, в Днипро, может, он вспяты покатыт?» Нелогічно, неоковирно, але що є, то є. Було там ще про «Брежню Тараса» (Шевченка, звісно) і багато інших образливих для українців речей. І тут тендітна їжорка, раніше безмежно закохана у творчість Бродського, не витримує. Вона рішуче ставить на місце людину, чия українофобська позиція не може зрозуміти і вибачити:

Світ, пане Йосифе,  
не клозет.

Навіть купуючи  
батьківщину,  
не зачіпайте чужих Мазен!  
Здавалося б, яке їй діло до одного лише вірша поета, творчістю якого в цілому захоплювалася? Могла б і не помітити... Тим паче, що діди-прадіди споконвіків жили



Школа в Новомитропольці

хищати щосили. І обов'язково вірте, що переможете!»

Дякуємо Вам, Сюань Ке. Ви представляєте лише маленький народ наші, лише невеличку частинку мільярдного Китаю, але... Від ваших слів багатом українцям стає тепліше на серці.

\*\*\*

Львівська поетеса Лана Перлуайнен почала писати поезії українською вже у зрілому віці. За національністю вона їжор-

поблизу Пітера. І Бродський народився в Ленінграді. Тобто майже земляки... Проте Лана не з тих, хто може змиритися з несправедливістю:

Хай Вам Росія  
дивиться в спину.

Хай Вас Петро  
привітає там,  
куди від імені України  
я повертаю

прокляття Вам!

Погодьтеся, світ, у якому живуть настільки шляхетні люди, далеко не безнадійний.

редактор  
**Христина ДИЧКО**


# спадщина

## «Ми повертаємо собі своїх героїв»

**Христина ДИЧКО**

**На цю подію українці чекали довгих десять років. У Бабиному Яру в Києві встановили пам'ятник Олені Телізі та її соратникам, що загинули за незалежність України.**

**25** лютого українська поетеса, публіцистка, провідна діячка ОУН збрала сотні людей на місці своєї загибелі. Представники духовенства, чиновники різних рівнів, громадські та політичні діячі, небайдужі кияни і гості столиці – прийшли, аби вшанувати пам'ять про жінку, яка 75 років тому віддала Україні своє життя.

Урочисте богослужіння та освячення монумента здійснив Патріарх Київський і всієї України-Руси Філарет. Свої промови виголосили: Блаженніший Філарет, заступник Глави Адміністрації Президента Ростислав Павленко, міністр культури України Євген Нищук, віце-прем'єр-міністр України Павло Розенко; мер Києва Віталій Кличко; голова Організації українських націоналістів Богдан Червак; директор Українського інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович; а також український поет, перекладач, громадсько-політичний діяч, Герой України Дмитро Павличко.

Промовці відзначили особливу історичну роль Олени Теліги у творенні нашої державної незалежності. Українка, яка народилася у Московській області й виросла в російськомовному середовищі, упродовж свого короткого, але такого вартісного життя демонструвала надзвичайну



стійкість і мужність у відстоюванні української ідеї. Куди б її доля не вела, ця неймовірна жінка всюди несла Україну та допомагала запалювати її в серцях інших. З Україною на вустах Олена Теліга пішла на розстріл – разом зі своїм чоловіком Михайлом Телігою та іншими членами ОУН.

Минули роки, а їхній подвиг і досі надихає нас у боротьбі з ворогом. «Сьогодні багато говорять про те, як нам складно. Прочитайте про Олену Телігу та подвиг ОУНівців і уявіть, як важко було їм. Адже на кож-

ного з них чатувала смерть. Вони лягали спати і не знали, чи прокинеться, проте не втрачали оптимізму та віри в Українську Державу. Не сміймо робити цього і ми. Не втрачаймо віри в перемогу України над ворогом, який хоче нас занепасти. Шануймо пам'ять Олени Теліги та українських героїв!», – сказав на урочистостях голова ОУН Богдан Червак.

Авторам скульптурної композиції – Олександрі Рубан, Віктору Липовці та Іванові Єршову – вдалося надзвичайно тонко відчуті і відтворити образ Олени Теліги. Тендітна і струнка, проте з надзвичайною внутрішньою силою, її постать тепер завжди нагадуватиме нам про нашу національну велич та історичну жертвовність і незламність українців.

«Ми повертаємо собі своїх героїв», – справедливо зазначив у своєму виступі Ростислав Павленко.

Бо це – одна з перемог Революції Гідності, заслуга зви-

чайних українців, наших новітніх звиязців. Адже пам'ятник Олені Телізі та її соратникам планували спорудити ще 2007 року – до сторічного ювілею від дня народження поетеси. Тоді на виконання Указу Президента України № 416/2006 від 22 травня 2006 р. Міністерство культури і туризму провело конкурс і затвердило проект скульптурної споруди. Однак лише на третьому році

російсько-української війни вдалося довести цю справу до завершення. Нинішня подія – результат тісної співпраці різних політичних і громадських структур, організацій, окремих осіб.

«Я хотів би сьогодні подякувати Українському інституту національної пам'яті, київському міському голові Віталієві Кличку, Міністерству культури України, українському Уряду, – наголосив Богдан Червак. – Це був перший випадок у моєму житті, коли ми не переконували посадовців, а просто прийшли, сказали, що треба, – і вони зробили!».

Завершився захід покладанням квітів до постаменту і вшануванням загиблих ОУНівців біля пам'ятного хреста, який був встановлений ще далекого 1992 року і з якого почалася історія монумента Олені Телізі у Національному історико-меморіальному заповіднику «Бабин Яр».



►Отже, ми знову приходили до Євгена Нищука – просити скликати науково-методичну раду. Оскільки ще місяць не пройшов із дня нашого засідання за участю заступниці міністра, на яке на 5 хвилин і міністр заходив, то чекаємо до 6 березня. А потім діятимемо більш активно, бо треба щось робити, аби зупинити погодження, що їх давала чиновниця, адже з них і почалися активні дії забудовників».

Задля об'єктивності наводимо думки міністра культури Євгена Нищука, висловлені під час діалогу з громадськістю: «Ми на боці того, аби зберегти усі пам'ятки, і ми спільно напрацювали механізм впливу на ситуацію, що склалася. Закликаю вас до співпраці й допомоги, бо виходить, що всі «перекидають» вину на нас. Але ж цих погоджень є ще чотири чи п'ять у різних інстанціях! Архітектурна рада, Київ – дають згоду, ще «надцять» інституцій...»



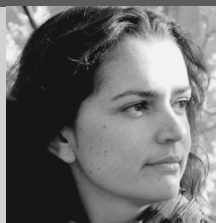
І ми працюємо над тим, аби ви знали цю історію. Уперше виставляємо всі погодження публічно на сайті, думатимемо, як тепер зробити це з науково-методичною радою. Розумієте – ми теж на розтяжці: йде битва забудовників, які хочуть одне рішення скасувати, інше – прив'язати. Для того, щоб ми не були заручниками ситуації, докладімо зусиль разом...»

Лідія Гончаренко звернула увагу міністра: є практика відкликання погоджень. Євген Нищук відповів, враховуючи щільність забудови або інші обставини, матимемо хоч якусь підставу через певне рішення суду відкликати погодження, він буде радий, коли відповідний департамент Міністерства робитиме це. («Будуть юридичні підстави – я за те, щоб ми відкликали!»).

У кожного своя правда. Але у суперечках народжується істина. Сподіваємося, громадськість та Міністерство знайдуть її якнайшвидше, адже від нас залежить, який Київ залишиться прийдешнім поколінням. А без минулого, як відомо, немає майбутнього.

 Лідія ОРЛЕНКО  
 Фото надані організаторами


Фото авторки

редактор  
**Любов ЯКИМЧУК**


# на перехресній станції

## ■ РОСІЙСЬКІ КНИГИ НЕ ЗАБОРОНЕНІ



Соціальними мережами та іншими веб-ресурсами ширяться фейки про заборону російських книжок в Україні. Дехто з російськомовних українських поетів навіть вірші вже пише про спалення російської класики. Цей процес стурбував Держкомтелерадіо України та змусив випустити офіційну заяву, щоб розтлумачити суть нещодавно ухваленого закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо обмеження доступу на український ринок іноземної друкованої продукції антиукраїнського змісту».

«Висловлюються припущення, що відтепер везення видавничої продукції з Російської Федерації начебто заборонено. Такі заяви не мають нічого спільного з реальним станом речей, оскільки Законом передбачено не заборону, а лише обмеження везення видавничої продукції з країни-агресора шляхом недопуску на митну територію України продукції антиукраїнського змісту».

Так, ... видавничу продукцію, що має походження або виготовлена та/або ввозиться з території держави-агресора, тимчасово окупованої території України, може бути ввезена на митну територію України та розповсюджена на її території за умови наявності відповідного дозволу.

Суб'єкти господарювання матимуть право ввозити на митну територію України видавничу продукцію, що має походження або виготовлена та/або ввозиться з території держави-агресора, тимчасово окупованої території України, на підставі відповідного дозволу».

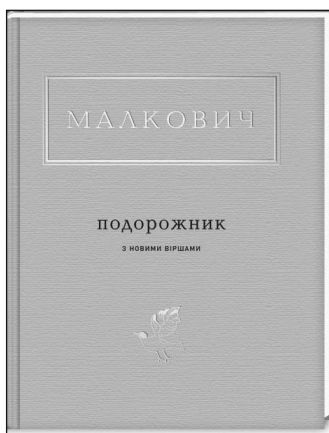


Отже, не може бути ввезена на митну територію України видавничу продукцію, яка спрямована на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, пропагує комуністичний та/або націонал-соціалістичний (нацистський) тоталітарні режими та їхню символіку тощо.

**Любов ЯКИМЧУК**

**Комітет Шевченківської премії оголосив цьогорічних лауреатів найпрестижнішої та найбільш грошовитої мистецької премії в Україні. По 240 тисяч гривень отримають четверо митців.**

У номінації «Візуальні мистецтва» переміг художник Микола Малишко, у галузі музики відзначили композитора Богдана Фроляка, серед представників кіногалузії став кращим Степан Коваль, до речі, завдяки анімаційному серіалу «Моя країна – Україна». За літературні здобутки премію



## Шевченкіати в очікуванні



Іван Малкович

отримає поет та видавець Іван Малкович.

Не знаю, як в інших сферах, а в літературній вибір журі задовольнив, мабуть, усіх або майже всіх, хто стежить за літературним та видавничим процесом. Так чи інакше, цей вибір пов'язаний із тим, що в грудні минулого року комітет Шевченківської премії було оновлено та до його складу увійшли такі учасники, як журналіст і письменник Юрій Макаров, письменник Григорій Гусейнов, а також письменник Сергій Жадан та літературознавець Ростислав Семків.

Останні двоє публічно підтримали Малковича заявою,

що розміщена на сайті Шевченківського комітету. «Поетія Івана Малковича багата на цікаву метафорику та сповнена глибоких сенсів, – йдеться у повідомленні. – Він автор майже десятка поетичних збірок і як поет – добре знайий українському читачеві. Особливо варто відзначити неабияку подвижницьку діяльність Івана Малковича в царині книговидавництва – його успішні проекти у видавництві «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА»: книги «Снігова королева», «Улюблені вірші», цикл романів про Гаррі Поттера, котрі першими серед українських видань набули статусу бестселерів».

Вплив цих видавничих проєктів на розвиток дитячого читання у нашій країні важко переоцінити. Окреме визнання належить «дорослим» проєктам очолюваного Іваном Малковичем видавництва: повернення з небуття романів Юрія Косача, поетичні антології, видання цікавих зразків сучасної української романістики».

Зазначимо, що офіційно Малкович отримав премію за книгу поезії «Подорожник з новими віршами», але судячи із заяви, то за всі здобутки разом.

Також прикметно, що цього року змінився вік номінантів. Зокрема, з Малковичем конкурували письменники молодшого покоління, як-от 38-річний поет Дмитро Лазуткін чи 41-річний прозаїк Олег Шинкаренко.

Рішення про присудження премії ухвалює Президент України, та поки шевченкіати чекають наказу, дехто вже знає, як розпорядитися грішми.

«Якщо буде якась сума, то ми говорили якраз із дружиною, ... що дві третини хотіли би віддати у госпіталь комусь із наших поранених військових, так, щоб була адресна допомога, – каже Іван Малкович в одному інтерв'ю. – Ось ми думаємо, як це краще, кому це краще, і щоб це справді допомогло».

## Поетична гармонія для наївного мозку

**Томас Стернз Еліот казав, що «справжня поезія промовляє до того, як стає зрозуміло». А Ліна Костенко писала: «поезія – це завжди неповторність, якийсь безсмертний дотик до душі».**

Наука не довела існування душі та, схоже, не збирається цього робити, бо до неї ставиться скептично і є більш важливі потреби людства, зокрема, вивчення еволюції життя на Землі, подолання страшних захворювань. Утім, сприйняття поезії людським мозком вчені вирішили дослідити: чи справді є способи обробляти поезію незалежно від

її змісту? Тобто чи реагує наш мозок на форму поезії і чи можемо ми знати щось наперед, до того, як справді пізнаємо. З форми.

Участь в експерименті брали читачі без особливих знань про поезію, зокрема, про запропонований їм різновид – традиційну форму валлійської поезії. Власне, сама традиційна валлійська поезія, складно організована, дуже ритмічна, і стала об'єктом дослідження.

Ця поезія використовує середньовічний технічний прийом кінханед, що являє собою організацію вірша на підставі співзвуччя. Передусім алітераційного (повторення при-

голосних), а також вживання внутрішньої рими.

Було доведено, що люди, які володіють валлійською мовою та не мали досвіду читання цієї форми поезії, неавно знаходили поетичну гармонію. Ці наївні слухачі поезії розрізняли фрази, де поезія звучала автентично, а де її правила порушувалися.

Виходить, що наш мозок має певну інструкцію для сприйняття поетичної форми. Перш ніж ми розглядаємо зміст, на нас впливають музичні якості поезії, її звукова форма та форма твору в цілому, що доносять мозку певну емоційну інформацію. Також тут варто згадати, що поезія виникла

разом із музикою, тоді вони були одним цілим, а вже потім виокремилася в окремий літературний жанр.

Це не єдиний аналіз сприйняття поезії людським мозком. Є кілька нових наукових досліджень, що вивчають вплив поезії на емоційні реакції, коли йдеться про риму, алітерацію, а також порушення рими. Як кажуть науковці, немає сумнівів у тому, що деякі поетичні форми, часто багатоголові, впливають на людську підсвідомість. А чи може ця чутливість покладатися на автоматичну нейронну обробку, ще треба детально дослідити.

Любов ЯКИМЧУК

# на перехресній станції

## ■ ІВАН ФРАНКО ПРО МОРАЛЬ

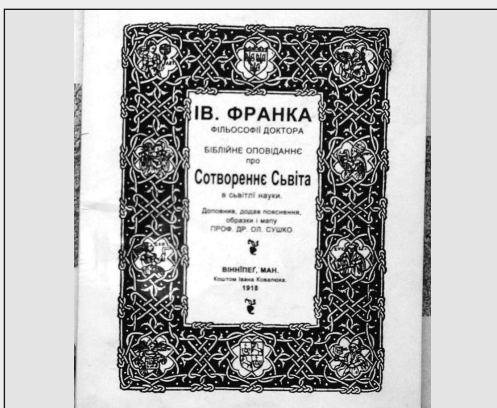


Уривок зі студії Івана Франка «Біблійне оповідання про Сотворення Світу в світлі науки».

«Застереженне таке, що всі ті уваги, які я тут подав, зовсім не мої власні. Я не висав собі тут нічого гисінько з пальця і не жадаю ні від кого, щоб вірив мені на слово. Я подаю здобутки новітньої науки, а властиво лише маленький вибір із багатого скарбу тих здобутків...»

Наші поборники правовірності, а властиво темноти та безмисности серед народа, дуже сердять ся на нас, що ми силкуємо ся не лише освіченим верствам, але й простому народови подавати здобутки новочасної науки. Особливо не люблять ті праведники, коли згадати за Дарвіна, хоча жаден з них певно не пробував читати Дарвінових писань...»

Найбільша часть тих приписів, поміщених у т. зв. Мойсеевих книгах, відносить ся до обрядів, празників, одежі, постів і інших таких річий; де-що з них заховують і доси Жиди (стара назва євреїв, яку Франко пише з великої літери), але великої части або не заховували ніколи, або давно вже перестали заховувати. Далі велика часть тих ніби Божих слів, переданих нам у книгах Мойсея і пророків, містить погані прокляття на різні народи, погрози та лайки, по нашому розумінню, зовсім негідні Божого імені.



А в кінці малесенька часть чисто моральних приписів, як ось прим. відомі десять заповідей Божих, містять у собі вимоги зовсім не такої високої моралі, щоб можна вважати їх впливом Божої премудрости. Таким чином ми дійшли до того, що так звані Мойсееві і інші гебрейські книги, хоч являють ся нам духовими пам'ятками шановної старовини і дуже цікавого народа, який много сот літ перед Христовим Різдвом дійшов до поняття одного Бога і за віру в нього зумів твердо постояти, все таки не можуть уважати ся символом Божої премудрости, непомилним та обов'язковим для всіх людей і всіх часів, але були творами людей, та тому і виявляють людські хиби й помилки.»

## Неетична етика

Любов ЯКИМЧУК

Мабуть, багатьом відомо, що в українських школах давно викладають «Основи християнської етики». Коли я вперше про це почула, мене стурбувала законність такого предмету, адже, згідно з чинним законодавством, освіта в Україні є світською.

Вона забезпечує свободу совісті, тобто право на вільне самовизначення та духовне становлення. Це поняття ширше за поняття свободи віросповідання. І тут раптом ні сіло ні впало – християнська етика. Програма предмету, як і належить, затверджена Міністерством освіти України. А в пояснювальній записці до програми зазначено: «Основою курсу "Основи християнської етики" є Біблія та інші християнські джерела, які не суперечать Святому Письму».

Цей предмет вносить хаос в усю шкільну освіту, руйнує її внутрішню логіку, адже є безліч предметів навчальної програми, що суперечать Біблії. Серед них біологія, фізика, хімія, астрономія і навіть історія. Адже на уроках біології учні рік за роком розглядають матеріал, підпорядкований теорії еволюції. Треба сказати, що ця теорія науково підтверджена, має величезну кількість неспростовних доказів на підставі дослідів та пояснює механізми зміни форм живих організмів, які призвели до різноманіття всього живого на Землі. Усі ці знання підкріплює фізика та хімія, а історія, що є давнішою за шість тисяч років, – час, коли, за християнськими релігійними уявленнями, було створено світ, – просто підважує основи релігії.

Звісно, й раніше в українських школах розглядали біблійні тексти. Деякі з них вивчалися і вивчаються на уроках української літератури. Трохи дивно, що української, а не світової, адже жоден з пророків не був українцем та не писав хоч би давньоукраїнською мовою. Але те, що вони вивчаються в курсі художньої літератури, мабуть, логічно, адже часом художня література містить алюзії чи ремінісценції на Святе Письмо, які



для розуміння написаного важливо вміти відчитати. Ці тексти потрібні для розширення світогляду дитини. Утім, коли йдеться про релігію та релігійну етику, християнська вона, мусульманська чи індуїстська, краще це питання довірити сім'ям, а не школі.

Проте не всі українські родини проти такого курсу. «Я закінчувала школу два роки тому (Львів), – розповідає Ірина Зюорок, – християнська етика в нас була з 1 до 11 класу, раз в тиждень, не факультативно, оцінка йшла в таблицю (всі зазвичай мали високі бали, на християнській можна було витягнути середній бал таблицю, в атестат християнська етика не йшла). Писали контрольні чотири рази в рік, здавали зошити на перевірку – як зі звичайних предметів.»

В основному в школі всі були православними/греко-

католиками, тому незручних ситуацій не виникало. Один з моїх однокласників був римокатоликом, то він молився за католицьким обрядом і польською, але уроки відвідувати мусив нарівні зі всіма. Ну, і ти не міг сказати, що ти атеїст, бо тебе б ніхто не послухав, тому ми всі терпіли цей урок. У молодших класах на ньому можна було відпочити від складніших предметів, у старших – підготуватися до наступних уроків / зробити тести на репетиторство, але при тому за прогули влігало». Також Ірина зазначила, що це був урок всередині розкладу – факультатив туди зазвичай не ставлять, та й учням ніхто й не говорив про те, що це факультатив.

Трактування програми курсу на місцях теж дуже різне. В одній школі Івано-Франківська на уроках «Основ християнської етики» готуються до на-

ступних, а от у Тернополі буває й інше. Зокрема, Яна Ішук розповіла таке: «Вчителька сказала, що якщо ти, дитино, не будеш прибирати хату і не будеш слухняним, то до тебе Христос не прийде в гості на Різдво. Я якраз то почула від Соні під час прибирання. Ну, більше мала туди не ходити».

Петро Яценко описав львівську ситуацію: «У сина є цей "предмет". Ходити теж обов'язково, й оцінка йде в атестат. У "підручнику" – молитви та весь набір релігійного мракобісся. Фактично на Львівщині це є узаконеною формою релігійної освіти. Готують до першого причастя і таке інше. Всіх уже нібито влаштовує. Одиниць, які виступають проти, зацьковують. Знаю маму, яка змушена була перевести доньку з престижної 4-ої школи в іншу, бо не пішла, як усі, до першого причастя. Усе це нагадало мені прийом у піонери в радянський час. Жодних змін».

Звісно, усе залежить від вчительки, скажете ви. Але питання ще в тому, чи можна навчити етиці за допомогою підручника та вчительки? Чи, можливо, це приходить у щоденному людському спілкуванні, яке може мати релігійну складову, але може й не мати. І дуже дивно, коли з'являється курс, із самої лише пояснювальної записки якого випливає якась монополія християнства на моральні чесноти. Начебто не може бути поза-релігійних загальнолюдських моральних чеснот. Наче без цього курсу діти повиростають самими лиш злочинцями та вбивцями.



Головний редактор  
журналу «Пам'ятки України»  
**Анатолій СЕРИКОВ**



# спадщина

## «ЦИМ ЛИСТОМ Я ЗВЕРТАЮСЯ ДО КЕРІВНИКІВ МІСТА МЕРЕФИ»

Якось на початку шістдесятих років подорожував я по Дніпропетровщині. Особливо цікавило мене село Капулівка, де колись була Чортомлицька Січ та похований кошовий Війська Запорозького Іван Сірко. На тоді ці пам'ятні місця вже затопило Гниле море. Води Дніпра підійшли до козацького кладовища і безжалісно руйнували його. Вздовж кладовища виник високий обрив, скелети січовиків із нього падали в море.

Ця картина нагадала про колишнє козацького лицарства. Чи думали захисники України, що їм не буде спокою і через сотні років? На горі, неподалік урвища, була могила Івана Сірка. Я підійшов до кам'яної брили на ній, став на коліна, вклонився легендарному звитязцеві. Прочитав на камені текст, поклявся зберегти в пам'яті та виліпити його образ у скульптурі. Ця ідея мене вже ніколи не покидала. Я прочитав чимало літератури про Сірка. Знання наснажували мене. В уяві чітко викристалізувався його образ. Вночі навіть приснився таким, яким я собі його вимріяв. У скульптурному портреті треба було зобразити людину великого розуму, залізної волі, енергійну і стійку.



Іван Гончар

Спершу я виліпив кілька ескізів у глині, голову, потім напівпостать із люлькою в руці, і нарешті – остаточний варіант – сидячу постать. У задумі кошовий сидить на скелі, опершись лівою рукою на руків'я козацької шаблі, а правою – на ногу. Я свідомо зігнував відомий скульптурний портрет кошового Г. Лебединської.

Важко сказати, якою мірою авторка відтворила по черепу образ Сірка. Як скульптор, я в це мало вірив, бо на практиці переконався, що навіть із живої людини не так легко виліпити портрет, подібний до натури, кожний маленький нюанс може надати схожості і навпаки.

Через двадцять п'ять років після створення ця скульптура з успіхом експонувалася на моїй персональній виставці взимку 1988 року, нині вона знову в моїй майстерні. Оскільки я komponував її для пам'ятника Сірку на його батьківщині, в місті Мерефі, що на Харківщині, тому торік і звернувся до управління культури облвиконкому, аби доручили мені звершити цю справу.

На свій лист я одержав негативну відповідь, мовляв, у них є свій скульптор, який може зробити цей пам'ятник. Та наскільки мені відомо, над ним поки що ніхто не працює. Цим листом я звертаюся до керівників міста Мерефи, аби вони надіслали свого представника до моєї майстерні (Київ) оглянути скульптуру І. Сірка.

Іван Гончар, скульптор, заслужений діяч мистецтв,  
лауреат Державної премії Української РСР  
імені Т. Шевченка  
«Пам'ятки України», 1989, ч. 2, стор. 61

# Чи бути Іванові Сірку в Мерефі?

**Навесні цього року вивопнюється три десятиріччя, відколи науково-популярний ілюстрований журнал «Пам'ятки України» намагається допомогти громадськості м. Мерефи на Харківщині встановити монументальний пам'ятник своєму землякові, кошовому Запорозької Січі Іванові Сірку.**

**П**роти належного увічнення цього полководця виступали місцеві керівники ще в радянські часи, принижуючи його значення до рівня «народного ватажка». Не усвідомлюють його місця в історії – як переможця, який у 55 битвах із ворогами не зазнав жодної поразки, – і теперішні управлінці.

Сьогодні, в умовах небезпечної агресії путінської Росії та зазіхання на територіальну цілісність України цей історичний факт набуває гострого злободенного звучання. На шляху цієї агресії постає кошовий Іван Сірко в ореолі непереможності українців, а всі його звитязі об'єднують оборонців незалежності в нездоланну силу. Іван Сірко стає нашим сучасником у двобойі з ворогом і символом перемоги. Розуміймо й усвідомлюймо це спільно.

**Я знову пишу Вам про вшанування нашого славетного Івана Сірка, про долю пам'ятника, модель роботи Івана Гончара.**

Я так розумію, що питання не лише в тому, переносити чи не переносити наявне погруддя. Адже починалося все з того, що у нашій бібліотеці відбувся стихійний міні-конкурс: люди проголосували за модель роботи Івана Гончара.

Це, зрештою, підтримав Харківський облвиконком і видав



Нині керівники міста Мерефи планують перенести погруддя Сірка роботи Валентина Шконди за будівлю кінотеатру, у сквер, подалі від людських очей, а згодом замінити його «вершиком на коні» невідомого автора. Це профанація далекоюжної дії під виглядом самодіяльності, непрофесіоналізму. «Вершинок» не витримує жодної критики. Дозвіл мінистра культури на переміщення пам'ятника кошовому отаманові № 976 від 14 жовтня 2013 року обґрунтовується нібито «неможливістю забезпечення збереження пам'яток на місці з реконструкцією центральної частини міста Мерефи». Таке рішення на Покрову, мабуть же, не випадкове: напередодні державної зради Януковича і його адміністраторів, Майдану,

Револуції Гідності, анексії Криму і вторгнення Росії на Донбас. Це теж маємо розуміти всі.

А тим часом мерешанська громадськість сподівається на державну підтримку і допомогу у справі належного увічнення Івана Сірка, адже проект пам'ятника для Мерефи створив скульптор Іван Гончар ще у 1960-і роки.

І високохудожній образ віщого полководця, й історія його створення позначені легендарністю. Громадськість міста пропонує і просить припинити або призупинити дію дозволу міністра культури на переміщення погруддя І. Сірка в Мерефі та вирішити цю, по суті, давно перезрілу проблему вже не тільки історико-культурного характеру, а й конкретного військово-

політичного патріотичного наповнення.

Незакінчені справи минулого тисячоліття треба завершувати, і такі завершити у нинішньому столітті. Увічнення героя народного епосу, легендарного Івана Сірка, має стати звитязною справою спільного всеукраїнського, загальнокультурного, загальнонаціонального, а не тільки місцевого масштабу, і переможного військово-патріотичного звучання в годині фактичної трирічної війни з Росією.

Тож пропонуємо працювати на неї разом – усією Україною, спільнотою, Міністерством культури і всіма його департаментами та відділами в областях і районах, Збройними силами захисників Вітчизни. Легендарному герою – легендарний пам'ятник. Замовчуванню і профанації звитязця у бюрократичній тяганині – рішуче Ні! І словом, і ділом! Так, як Іван Сірко з ворогами.

Приєднуємося до звернення Івана Гончара і, своєю чергою, звертаємося до міністра культури України Євгена Нищука, усіх професіоналів і відповідальних за цю справу на всіх рівнях: ворог вичікує, а час не чекає! Тож чи бути Іванові Сірку в Мерефі?

Редакція журналу  
«Пам'ятки України»,  
редакція газети «Культура і життя»

# Костянтин Романов: «Що робити зараз?»

рішення. Але його не виконали за браком коштів! І сьогодні треба спитати в обласного управління культури, чи ми зможемо повернутися до цього питання. Бо Іван Гончар створював свою модель саме для Мерефи.

А ми й досі не спромоглися навіть копії її зробити і встановити в міськраді для розгляду й обговорення. Я гадаю, що про це слід запитати і в райвиконкомі. І якщо в майбутньому ми прийдемо до спільного вирішення, точ-



Пам'ятник Івану Сірку у Мерефі.  
Скульптор В. Шконда

ніше, якщо зараз влада вирішить, щоб у майбутньому по центру майдану Перемоги зайняв своє місце пам'ятник за моделлю Івана Гончара, то лише тоді можна ставити питання про перенесення нинішнього погруддя на інше місце, пов'язане з іменем І. Сірка.

Скажімо, в Артемівку або ж на козацький майданчик, біля фрагмента Мереф'янської фортеці на лівому березі річки Мерефи. Це мій варіант стратегії цієї справи.



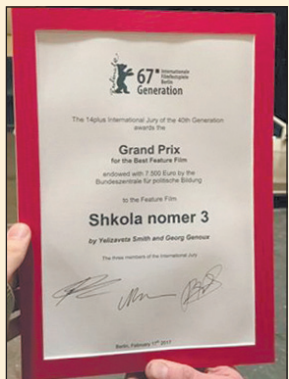
редактор

Єлизавета ТАРАСОВА



# КІНО

## ■ ПЕРЕМОЖЕЦЬ КОНКУРСНОЇ ПРОГРАМИ



Українсько-німецький фільм School #3 режисерів Єлизавети Сміт і Георга Жено здобув Гран-прі – як найкращий повнометражний фільм конкурсної програми Generation 14+ Berlinale 67.

Голова Держкіно Пилип Ілленко привітав творців та продюсерів стрічки з престижною нагородою і зазначив, що найближчим часом Держкіно планує підписати контракт із Tabor Production про створення за державної підтримки наступного фільму Єлизавети Сміт – «Цимбаліст Петро».

Документальний фільм розповідає про 13 учнів школи № 3 в Миколаївці Донецької області, яка постраждала від війни влітку 2014 року. Декілька снарядів влучили в будівлю навчальної установи і перетворили її на одну з руїн міста. Це історія про життя, думки і сумніви тринадцяти підлітків. Тринадцять повністю відкритих і чесних монологів із паралельної реальності. Настрій персонажів здається дуже різким, яскравим і глибоким – тому що ці діти пройшли через війну.

Період життя головних героїв є своєрідною межею між війною і миром, дитинством та дорослим життям, любов'ю і ненавистю. Ці діти хочуть бути почутими, і вони мають що сказати. Фільм про дружбу, перше кохання, страхи та надії на майбутнє.

## ■ СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ КІНО ДЛЯ ВСІХ

Презентовано офіційний трейлер повнометражного художнього фільму режисера Аркадія Непиталюка «Припутні», що створюється за підтримки Держкіно України.

Проект цієї стрічки став одним із переможців Восьмого конкурсного відбору Держкіно. Автори сценарію – Аркадій Непиталюк та Роман Горбик, продюсери – Юрій Мінзянов і Влад Ряшин. Виробництво здійснює компанія Star Media.

Стрічка «Припутні» розповідає про трьох жінок – бабусю, доньку та онуку – долі яких міцно переплетені, а життя складне і самотнє. Звичайна поїздка на гостину до бабусі в маленьке, майже забуте й покинуте мешканцями село – несподівано стає для них доленосною.

За словами творців фільму, «Припутні» – сучасне українське кіно для всіх. Це парадоксальна суміш людської драми, хуліганського гумору, сміливих порівнянь та сенсів, приправлена авторською відвертістю; зі справжнім українським колоритом і живою мовою.

Нагадуємо, що 29 липня 2016 року Державне агентство України з питань кіно уклало з компанією Star Media контракт про надання фільму «Припутні» державної фінансової підтримки у розмірі 4 млн 287 тис. 500 грн, що становить половину загальної вартості виробництва картини.

Зйомки розпочалися у серпні 2016 року, зараз завершуються роботи монтажно-тонувального періоду виробництва.

Державне агентство України з питань кіно

# Дві прем'єри Ганни Яровенко



«Вільні люди» – так назвала свою останню кінокартину відомий режисер-документаліст Ганна Яровенко.

**А**вторка фільму досліджує питання, хто такі сучасні кобзарі та лірники, як вони інтегруються в суспільстві та як це суспільство їх сприймає.

За останні роки український ігровий та неігровий кінематограф не раз звертався до теми кобзарства, яка досліджувалася переважно в історичному аспекті – через наукові та архівні подання. Г. Яровенко конвертувала факти минувшини у сучасний вимір, віднайшла реальних кобзарів і драматургічно спроектувала сталу модель їхньої поведінки.

Однак режисерка не вдавалася до реконструкції, навпаки, сучасним кобзарям – гарним, по-сучасному вдягненим хлопцям – запропонувала піти у народ і подивитися, як зреагують нині на старовинні українські традиції, як будуть слухати кобзарів та лірників.

Архіваріус Тарас Компаніченко та художник-реставратор Ярема Шевчук із Києва, директор видавничого агентства Андрій Ляшук з міста Рівного, дяк Ярослав Крисько та викладач Тарас Дороцький зі Львова – пройшли зі своїми старосвітськими інструментами по черкаських та полтавських селах. Побували в Легедзеному, Доброводах, Танському, Косівці, Крячківці, співали і спілкувалися з різними верствами населення, намагаючись донести до душі кожного давні українські традиції.

Іх слухали молоді й літні люди, реакція виявилася неоднорідною. Звідси вимальовуються певні соціологічні висновки про смаки і культуру сучасних українців.

Цей прийом – використання реального героя в реальних ситуаціях – головна авторська риса всіх фільмів Г. Яровенко. Ні ігрових моментів з акторами, ні дикторського тексту в сучасній кінодокументалістиці бути не повинно, це все інструменти телебачення. Принципова позиція режисерки в тому, що справжнє документальне кіно – це документ часу, який повинен де-

рду, про які розповідає у своїх фільмах.

Саме глибокі переживання і враження від подій, які розпочалися у Києві на Майдані 2014 року, змусили режисерку перемонтувати фільм – відповідно до реальних подій, що розгорнулися у столиці та по всій Україні.

Вона думала про своє кіно, аналізувала, монтувала – через призму того, що відбувалося під час Революції Гідності. Режисерка спала на «Укркінохроніці», постійно перебувала між монтажною і Майданом, беручи участь в інформаційному протистоянні, а також була серед тих, хто вийшов на протести.

Прикрій факт, але на процедурі передання готової копії фільму в Держкіно України – деякі експерти категорично не сприйняли фільм, назвавши його лише робочим матеріалом. Це дивно, враховуючи подальші враження професіоналів, зокрема, оцінку журі II Міжнародного фестивалю історичного документального кіно (Київ, 2015), яке присудило фільму «Вільні люди» диплом «За кращу режисуру».

Стрічку демонстрували на телеканалах «Рада», «Культура». На зустрічах із режисером фільм побачило багато людей в Україні, Польщі, Німеччині. Несподівано надійшло за-

чає не просто терпеливе спостереження за ходом думок та вчинками героїв, але й перебування з ними в реальному часі.

Основні постулати, які для себе визначила Ганна Яровенко, такі: літературний сценарій у документальному кіно – фікція, адже головне – це сам герой і ті реальні події, які режисер повинен проживати разом з ним, знімаючи життя. Якщо персонаж іде на Майдан, то й режисер повинен іти туди. Це школа «реального кіно» легендарного Віталія Манського.

Отже, більшість робіт Г. Яровенко засвідчують діапазон певних обов'язкових тем, що перебувають у колі духовного виміру героїв, про яких вона розповідає у своїх фільмах. Її абсолютна природна «українськість» проявляється у зверненні до народних традицій та національних культурних течій, у недекларативних патріотичних висновках її творів, у співчутті до проявів спільної української ідеї, направленої на захист нашої ідентичності та самозбереження нації.

Так склалося, що фільм Г. Яровенко «Вільні люди» (головний оператор Іван Любиш-Кірдей) про сучасних кобзарів та лірників України, створений на Українській студії хронікально-документальних фільмів, пов'язаний із народинами.

Прем'єра відбулася 1 грудня 2014 року – у Будинку кіно в Києві. Герої і творці фільму багато разів представляли його у різних областях України: і на Уманщині, де знімалася стрічка, і на території західних та центральних регіонів, а також на підконтрольній території Донецької та Луганської областей, де триває війна.

Та головна прем'єра, пов'язана з цим фільмом, за словами режисерки, відбулася 10 вересня 2016 року – в День українського кіно, бо саме тоді Ганна Яровенко народила доньку, котру назвала Мальвою. А батько дівчинки – герой фільму «Вільні люди» – кобзар Ярослав Крисько.

Олена МОСКАЛЕНКО-ВИСОЦЬКА, заслужений працівник культури України, доцент кафедри телебачення Київського національного університету культури і мистецтва



завжди були і зостаються дуже важливими поняття патріотизм, нація, гідність.

Тонка душа режисера завжди сприймає події більш екзальтовано, ніж пересічна людина. Інакше і бути не може, адже режисер, якщо він справжній митець, повинен мати в серці камертон підвищеної шкали сприйняття життя на-

прошення з Мангейму: керівник програми кінофестивалю Даніела Коєц писала про зацікавлення картиною «Вільні люди» та бажання продемонструвати її на спеціальному показі 64-го Міжнародного кінофестивалю.

Авторський стиль Г. Яровенко продиктований особливою манерою зйомок, яка передба-

редактор  
Надія ПАСТЕРНАК



# у місті лева

## ВШАНУВАЛИ ВАСИЛЯ БАРВІНСЬКОГО

У Львівській філармонії відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки Василеві Барвінському та концерт до дня народження митця.

Василь Барвінський (1888–1963) був видатним композитором і музично-громадським діячем всеукраїнського та європейського значення. Його діяльність – це одна з найважливіших сторінок музичної історії Львова у ХХ столітті. 30 років він стояв на чолі української консерваторії. Своєю самовідданою діяльністю сприяв розквіту української музики у Львові передвоєнного часу. Як визначна особистість української культури, був скараний радянськими органами: відбув у каторжних умовах на засланні 10 років, не маючи права творити музику. У подвір'ї консерваторії було здійснено варварський злочин – спалено рукописи його творів. . .

Меморіальна таблиця на стіні філармонії покликана відновити справедливість – привернути широкую увагу до образу й імені Василя Барвінського, нагадати нашим сучасникам про його заслуги.

## ВІДНОВЛЮЄТЬСЯ ЛАВРА ШЕПТИЦЬКОГО

Львівські митці організували благодійний аукціон для збору коштів на відновлення Свято-Іванівської лаври студійського уставу УГКЦ, яка розміщена у Музеї народної архітектури та побуту імені Климентія Шептицького.

У рамках благодійного проекту Лева Скопа та Олени Білоус уже відбувся перший захід – презентація робіт. На молитовному вечорі присутнім представили митців, які працювали над лотами. А це полотна та ікони відомих художників Лева Скопа, Тетяни Думан, Лесі Квик, Оксани Андрущенко, Михайла Скопа, Юрія Смольського, Любові Лебідь-Коровай, Петра Сметани та інших.

## ГАЛА-КОНЦЕРТ НА ЧЕШЬ ФРЕДДІ МЕРК'ЮРІ

20 березня у Львівській опері відбудеться гала-концерт, присвячений 70-річчю Фредді Мерк'юрі.

Queen Tribute Show – це концерт-триб'ют, присвячений Фредді Мерк'юрі та його групі QUEEN, яка стала однією з найуспішніших в історії рок-музики. Класикою вважаються їхні пісні: Bohemian Rhapsody, The Show Must Go On, We Will Rock You, We Are the Champions, I Want to Break Free та багато інших. Хіти групи виконують в оригінальному аранжуванні українські та білоруські співаки, лауреати і переможці телешоу «Голос країни».

## ПАЛАЦ МИСТЕЦТВ ЗАЛИШИВСЯ НА БАЛАНСІ ОБЛАДИ

Суд відмовив Фонду державного майна України у відчуженні Палацу мистецтв у державну власність.

23 січня цього року на апаратній нараді у Львівській облдержадміністрації стало відомо, що Фонд державного майна України звернувся до Київського міського господарського суду з позовом проти Львівської обласної ради про право власності на Палац мистецтв на вул. Коперника, 17 у Львові.

Це найбільший в Україні культурно-мистецький центр, відкритий у 1996 році. При загальній площі 8,7 тис. м. кв. – площа експозиційних залів становить 3,6 тис. м. кв. Розміри 12 експозиційних залів, розміщених на 4 рівнях, – від 60 кв. м до 780 кв. м. У Палаці є конференц-зал на 200 місць зі сценою та арт-вітальня.



# Вшанували розстріляних...

Йосип МАРУХНЯК

У Львівському палаці мистецтв відбувся вечір пам'яті, присвячений українцям – членам ОУН, розстріляним у Бабиному Яру.

Десять у просторах вічності Олена та Михайло Теліги, Іван Ірлявський – почувли ті чисті, молодечі душі, щирі порухи їхніх сердець, сповнені натхнення та бажання передати присутнім усі найтонші нюанси поезії Олени, звучання бандури Михайла, імпульси живого слова Івана... Адже кожен наш спомин повертає їх у наше життя. І найголовніше: гідна пошана своїх героїв – це свідчення зрілості нації.



Капела хлопців-бандуристів «Гамалія» Центру творчості дітей та юнацтва Галичини

На вечір вшанування пам'яті загиблих прийшло чимало львів'ян – поважних віком і зовсім молодих, серед них – курсанти Ліцею імені Героїв Крут,



Виступає Тетяна Шаленко, керівник Львівської обласної організації ВЖТ імені Олени Теліги



Академії сухопутних військ імені Гетьмана Сагайдачного.

У концертній програмі прозвучали поезії Олени Теліги й унікальні записи народних мелодій 1932-ого року Михайла Теліги, які переслав до Львова доктор Андрій Горняткевич із Канади. Ці записи у Львові прозвучали вперше – у вико-

нанні бандуристів Богодара Баглая, Назара Куцевича, капели бандуристів ЛНМА імені Миколи Лисенка.

Присутні на святі довідалися про героїчний життєвий шлях цих непересічних постатей, а наприкінці вечора розділили поминальну хлібину. Вихованці Центру творчості дітей та юнацтва Галичини роздали листівки із фрагментами текстів та поезій Олени Теліги – щоб кожен зміг доторкнутися до живого слова поетеси.

Організаторами цього пам'ятного вечора стали: Львівська національна музична академія

імені М. Лисенка, Народний музей Тараса Шевченка, Центр творчості дітей та юнацтва Галичини, Львівське відділення Національної спілки кобзарів України, Львівська обласна жіноча організація імені Олени Теліги та ще низка інших громадських організацій.

Фото автора

# Львівська опера має нового керівника

Директором Львівського театру опери та балету імені Соломії Крушельницької став Василь Вовкун. Його підтримали шестеро з дев'яти членів конкурсної комісії.

Конкурс проводився на посаду гендиректора-художнього керівника Львівської опери. Василь Вовкун народився у 1957 році у селі Мацошин на Львівщині. Навчався у студії при Львівському академічному українському драматичному театрі імені М. Заньковецької, був актором Вінницького українського музично-драматичного театру імені М. Садовського, за-



кінчив акторський факультет Київського державного інституту театрального мистецтва імені І. Карпенка-Карого.

Працював актором у Чернівецькому українському музично-драматичному театрі імені О. Кобилянської, у Київському театрі-студії «Будьмо!» З 1994 року – головний режисер-постановник Українського державного центру культурних ініціатив Міністерства культури України, засновник та художній керівник режисерської майстерні «Мистецьке агентство «Арт Велес».

У 2006–2007 роках – заступник голови Національної ради з питань культури й духовності при Президентові України. У 2007–2010 роках – міністр

культури України, на цій посаді Василь Вовкун запровадив театралізоване відзначення голодомору на державному рівні та український дубляж іноземних фільмів. Загалом він є постановником понад 325 культурно-мистецьких заходів. Новообраний керівник уже визначився щодо майбутнього репертуару театру. За його словами, варто зробити акцент на творах українських композиторів. Він запевнив, що ретельно вивчив творчі та організаційні традиції і можливості колективу Львівської опери. «Планую вивести театр на європейський, конкурентоспроможний художній рівень», – написав у своєму мотиваційному листі Василь Вовкун.

У 2007–2010 роках – міністр культури України, на цій посаді Василь Вовкун запровадив театралізоване відзначення голодомору на державному рівні та український дубляж іноземних фільмів. Загалом він є постановником понад 325 культурно-мистецьких заходів. Новообраний керівник уже визначився щодо майбутнього репертуару театру. За його словами, варто зробити акцент на творах українських композиторів. Він запевнив, що ретельно вивчив творчі та організаційні традиції і можливості колективу Львівської опери. «Планую вивести театр на європейський, конкурентоспроможний художній рівень», – написав у своєму мотиваційному листі Василь Вовкун.

Головний редактор  
журналу «Музика»  
**Володимир КОРНІЙЧУК**



## цікаві зустрічі

### ■ МИСТЕЦЬКИЙ МАРАФОН



Нещодавно в місті Малині Житомирської області відбувся Всеукраїнський творчий марафон «Мистецтво єднає Україну». Ідея створення такого творчого руху належить: заслуженому діячеві естрадного мистецтва України Несторові Мартинцю – поету, який випустив у світ 26 книжок і написав 190 пісень, а також польському поетові-пісняру Володимирові Канюці та переможцю міжнародних і всеукраїнських конкурсів, поетові-пісняру Івану Кушніру.



Мета творчого марафону – популяризація українського мистецтва, зокрема поезії, пісні й танцю; залучення до творчого руху аматорів патріотичної пісні, танцювальних колективів із різних куточків України; проведення виступів у селах та містах мирної України, у прифронтовій зоні – для бійців, які захищають нашу незалежність; розповсюдження книг та дисків із піснями, що піднімають патріотичний дух українців.



У заході взяли участь: тріо «Славія», колектив танцю «Скайленд», поети-піснярі Володимир Канюка, Нестор Мартинець, Іван Кушнір, Володимир Брай, співачка Ярослава Декалюк, заслужений артист України Мар'ян Пуляк, співачка Олена Єфімчук. Підтримали марафон: міський голова Малина Олексій Шостак, народний депутат Павло Дзюблик, голова районної ради Михайло Левковець та інші. До групи «Мистецтво єднає Україну» запрошуються всі, кому болить серце за нашу Батьківщину.

Володимир КАНЮКА, м. Малин

# Художник, архітектор, слідопит

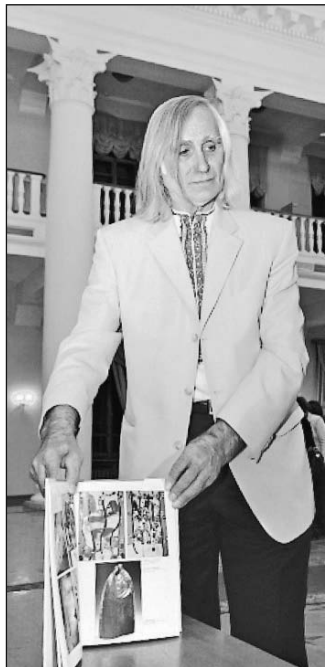
**Леонід Андрієвський як художник – нагадує архітектора, котрий в уяві бачить завершену форму свого майбутнього творіння. Ось тому він цікавий для нас.**

Як видавець – намагається відтворити художніми засобами задум автора. Завдяки мистецтву образного бачення майбутньої книги, яким володіє митець, і праці з текстовим та ілюстративним матеріалом – вибудовується цікава архітектоніка видання. Проте пан Леонід не тільки знаний видавець, художник книги, графік, живописець, але й професійний журналіст, публіцист, мистецтвознавець, дослідник рукописної і друкованої книги, історик...

Ще в юнацькі роки він вчився малювати у далекій СРСРській Гавані (місто в Росії, – ред.), вивчав українську ідентичність. А повернувшись до України, вступив до Шевченківського університету – на факультет журналістики. Паралельно продовжив займатися самоосвітою. Вивчав станкову й ілюстративну графіку, закони композиції, штудював твори великих майстрів слова і пензля.

У своїй творчості художник книги намагається викликати почуття, щоб збентежити людину, спонукати її зацікавитись виданням. Митець вірить, що різні стильові рішення можуть розбурхати уяву читача. Знаючи філософію свого народу, він усвідомлює, що здатність людини мислити – повинна вести до прозріння і по-новому відкривати духовну красу навколишнього світу. Автор багато уваги приділяє класичному оформленню обкладинки, тексту та ілюстративного матеріалу, щоб вони відповідали художньому твору, правилам симетрії й асиметрії у відображенні дійсності.

У композиції збірника можуть бути поєднані в одне ціле рококо, українське бароко і готика. У такий спосіб з'являються несподівані рішення в архітектоніці фоліанта. Різні стилі на практиці вимальовуються в цікаві картини з раціональними символами ідейного навантаження.



Суперечливість різних течій допомогла урізноманітнити визначення форми і масштабної побудови як хвилястих, так і прямих ліній.

Леонід Андрієвський – директор видавництва «Криниця», яке багато років спеціалізується на книгах мистецько-літературного напрямку. Криничани працюють над багатотомними фоліантами, при цьому часто ризикуючи коштами. У 2012 році видавництво відзначилося книгою В. Стадніченка «Садівник щастя». Це перше видання до ювілею Григорія Савича Сковороди – 300-річчя від дня народження генія національного та світового рівня.

У передмові до твору Леонід Андрієвський зазначає, що великий філософ і поет зазнав непорозуміння, ворожнечі й ненависті від місцевих чиновників. Чи це не сьогоднішня боротьба оновленої і незалежної України? Однак автор має надію, що не обміліло ще велике річчя нашої землі. І саме завдяки таким подвижникам не висихають знання про видатних людей нашої багатотомової історії.

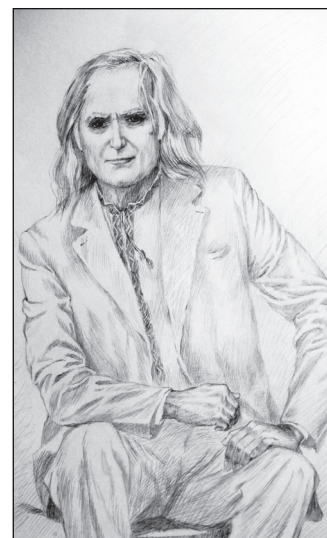
У «Криниці» вийшли друком десятки унікальних, престижних для України видань, як наприклад: М. Забочень, О. Поліщук, В. Яцюк «На спомин рідного краю. Україна у старій

листівці» (К., 2000); В. Яцюк «Не забудьте пом'янути. Шевченківська листівка як пам'ятка історії та культури. 1890–1940» (К., 2004) та В. Яцюк «Не забудьте пом'янути. Шевченківська листівка як пам'ятка історії та культури. 1890–1940» (К., 2008).

Є в доробку видавництва і монументальні монографічні видання: «На межі II–III тисячоліть. Художники Києва. Із древа життя українського образотворчого мистецтва. Живопис. Графіка. Скульптура» (К., 2009) та «Розмай незалежної України. Художники Києва. Українське образотворче мистецтво 1991–2011 років. Живопис. Графіка. Скульптура» (К., 2011); авторупорядник обидвох випусків – В. Андрієвська. Також – В. Рубан «Мистецькі роди України. Кричевські і українська художня культура ХХ століття. Василь Кричевський» (К., 2004). Автор сценарію, режисури, макетування та художнього оформлення – Леонід Андрієвський. Художник послугується класикою в оформленні книг, поєднує народне, декоративно-прикладне мистецтво і сучасний графічний дизайн.

Леонід Іванович відродив «Криницю» в новій іпостасі. Видавництво стало випускати знакові для українського читача книги. Головна його мета – навчити людей бачити через книгу високі вчинки попередників і наслідувати їх.

Завдяки панові Леоніду з'явилися на світ видання,



присвячені Т. Шевченку. Першим віршем Великого Кобзаря розпочинається і «Книга про матір. Українські поети XIX–XXI століть». Інші твори поета виходили до 195-річчя та 200-річчя від його дня народження.

Леонід Андрієвський буде архітектоніку книги так, щоб вона була доступною кожній людині. Коли бачиш цікаве композиційне рішення, то розумієш, що художник виконав поставлене завдання і фоліант можна назвати мистецьким твором.

Людині тяжко змінити себе, свою долю, їй необхідно цілодобово боротися з собою і дурними звичками свого буття. Леонід Андрієвський поступово перевищував себе. Його ество набирало сили в духовному перетворенні, а поруч з ним і змінювалася людина. Майже всі люди бачать горизонт, але тільки вибрані зможуть зазирнути за обрій.

Максим Тадейович Рильський написав більше ста років тому чудовий вірш:

*«Посивілий слідопит  
Прилягає теплим ухом,  
Щоб почути шум далекий,  
До ласкової землі –  
Так і ти, поета слухай  
Голоси життя людського,  
Нові ритми уловляй,  
І розбіжні, вільні хвилі,  
Хаос ліній, дим шукання,  
В панцир мислі одягай».*

Леонід Андрієвський завжди має свій погляд на творчість і буття нашої держави. Він до безтями любить Україненьку і багато працює безкорисливо на суспільній ниві. Пропагує правдиву історію України, друкує матеріали про маловідомих і знаних поетів, художників і вчених. Великий наш Кобзар писав:

*Наша дума, наша пісня  
Не вмре, не загине...  
Он де, люде, наша слава,  
Слава України!*

Микола ШЕЛЕСТ,  
заслужений діяч мистецтв України  
та Польщі, художник-графік,  
живописець, заступник голови  
УФК

редактор  
**Леся САМІЙЛЕНКО**

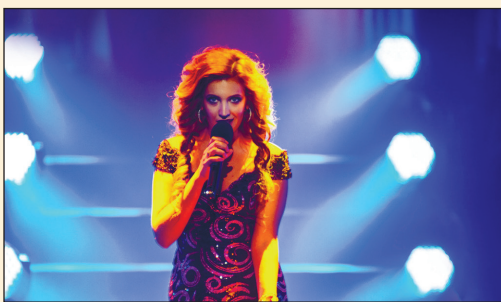

# Музика

## ■ «НОТР-ДАМ...» ПО-УКРАЇНСЬКИ



7 найкращих голосів країни зібрались на одній сцені, щоб наблизити українців до всесвітньо відомого мюзиклу (найуспішнішого за версією Книги рекордів Гіннеса) «Нотр-Дам де Парі». Так святкували День святого Валентина у Києві, на сцені «народного» пісенного майданчика Палацу «Україна», найкращі виконавці — переможці та учасники вітчизняних шоу та пісенних конкурсів «Х-фактор», «Голос країни», «Нова хвиля», «Євробачення»: Арсен Мірзоян, Михайло Дімов, Ольга Жмурина, Антон Копитін, Вікторія Васалатій, Аркадій Войтюк та Віктор Романченко.

Мюзиклу вже майже два роки, він був презентований у багатьох містах України. Вражаюча історія нещасного кохання у виконанні наших артистів не може не захоплювати. Потужні голоси, світлове шоу, оркестр, яскраві костюми — театралізоване дійство, яке наповнене змістом відомого роману Віктора Гюго «Собор Паризької Богоматері». Щоправда, легендарний герой Квазімодо тут зовсім не горбатий, його партію виконав харизматичний Арсен Мірзоян, який, за його словами, «потворний у душі».



«Нотр-Дам де Парі» українського виробництва, організатором якого виступила компанія «АЛЬЯНСШАТРО», — яскравий приклад того, яка багата на таланти Україна. Адже участь у ньому беруть обдаровані виконавці, більшість із яких навіть не мають професійної музичної освіти. Проте ці артисти не тільки змогли завоювати свою аудиторію, вони втілили в життя мюзикл, яким пишається не одна країна світу — починаючи з Франції та Америки і до Кореї та Бельгії.

Під час мюзиклу артисти взяли чимало високих нот, окрім ноти хвилювання. Незважаючи на те, що більшість із них до створення мюзиклу були з французькою мовою «на ви», під час підготовки — майже рік її вивчали. Наразі їхнє виконання сягає високого професійного рівня.

Таку кількість людей на одній сцені можна побачити нечасто. В українському «Нотр-Дамі» задіяно близько 150 артистів. Відповідну атмосферу доповнюють світлини собору Святої Богоматері, місяця, відео вогню — вони супроводжують дійство і розставляють потрібні акценти.

«Можемо, коли хочемо» — така думка з'являється одразу після перегляду мюзиклу. І хоч у російськомовній програмці великими літерами написано «7 найкращих голосів України», акцент хочеться зробити на останньому слові...

Еліза СОЛОДКА

**Наталія САСЮК**

**Як часто у репертуарі філармонії, оперного театру можна побачити твори російських або західноєвропейських композиторів-романтиків? Майже кожного дня. А українських?..**

**П**роблема «спеціально» або незаслужено забутих митців гостро постала у ХХ столітті, в період політичної цензури. Та не вичерпана вона і тепер. Серед таких композиторів — український емігрант Сергій Борткевич. Саме до 140-річного ювілею від дня його народження приурочено Міжнародний музичний проект «Борткевич в Україні», який триватиме з 20 до 24 березня в Києві. Ініціаторами події виступили аспіранти Національної музичної академії імені П. Чайковського — Євген Левкулич і Темур Якубов.

Сергій Борткевич народився 28 лютого 1877 року в родинному маєтку «Артемівка» на Харківщині, у сім'ї польського шляхтича Едуарда Борткевича. Мати — Софія Борткевич (Ушинська) — грала на фортепіано, була співзасновницею першої в місті музичної школи. Тому вже з дитинства композитор мав можливість бувати на різних концертах та знайомитись із відомими музикантами того часу, зокрема, з Антоном Рубінштейном, Петром Чайковським.

За сприяння матері Сергій починає опановувати музику. Пізніше він переїздить до Санкт-Петербурга, де вступає на юридичний факультет університету та паралельно навчається у консерваторії. Опинившись серед творчих і талановитих людей, композитор відвідує концерти за участю славнозвісного оперного співака Е. Карузо, балетні постановки всесвітньо відомого театрального діяча С. Дягілева, котрі не залишили його байдужим.



Сергій Борткевич. 1923 р.

Пізніше С. Борткевич продовжує навчання у Лейпцизькій консерваторії по класу фортепіано та отримує премію — як кращий студент-виконавець року. Згодом одружується із Єлизаветою Гераклітовою та оселяється у Берліні. У цей період артист активно гастролює у Лейпцигу, Мюнхені, Відні, Будапешті, Празі, Пари-

жі, Італії та Російській імперії, навчас гри на фортепіано у приватній консерваторії братів Ф. і К. Шарвенків. З початком Першої світової війни композитор змушений покинути Німеччину та повернутись до рідного Харкова. А далі — матеріальна скрута і постійні переїзди: Крим, Константинополь, Софія, Відень, Париж, Берлін і знову Відень. Однак навіть у таких мінливих умовах С. Борткевич продовжує писати твори. Оселившись у Відні, він організує майстер-класи в консерваторії, перекладає німецькою та видає листування П. Чайковського і Н. фон Мекк. Та все ж важкі воєнні роки далися взнаки: композитор був абсолютно виснаженим — і морально, і фізично. Упродовж 1952 року він хворів, а 25 жовтня того ж року С. Борткевич помер, похований у Відні.

Його діяльність багатогранна: піаніст-віртуоз, який підкорив Європу, талановитий композитор, професор консерваторії. Унікальний музикант, котрий, незважаючи на велику кількість творчих напрямів, залишився вірним традиціям романтизму. У стилі композитора відчувається вплив Ф. Ліста, Ф. Шопена, П. Чайковського, С. Рахманінова. Тому твори С. Борткевича яскраві, сповнені своєрідних мелодій, виділяються оригінальністю мислення та доступні для розуміння широкому колу прихильників музичного мистецтва.

Серед масштабних творів композитора — дві симфонії, опера, балет, три фортепіанні концерти, котрі стали вагомим внеском у світову музичну спадщину. Особливо варто відзначити скрипковий та віолончельний концерти, які є одними з перших зразків цього жанру в українській музиці.

Серед масштабних творів композитора — дві симфонії, опера, балет, три фортепіанні концерти, котрі стали вагомим внеском у світову музичну спадщину. Особливо варто відзначити скрипковий та віолончельний концерти, які є одними з перших зразків цього жанру в українській музиці.

Третя причина криється в ігноруванні композитора радянськими музикознавцями через його політичні погляди — неприйняття більшовизму та еміграцію. Прояв інтересу до творчості С. Борткевича в Україні спостерігається лише з початку 2000-их років, коли вже багато його творів давно увійшли до репертуару європейських концертних залів.

Перші кроки на шляху до відновлення та популяризації творчості композитора зробив Микола Сукач (диригент симфонічного оркестру Чернігівської філармонії), котрий на сьогодні виконав майже всі доступні оркестрові твори митця. Зараз цю естафету перейняли молоді виконавці й дослідники Євген Левкулич і Темур Якубов, котрі й займаються організацією Міжнародного музичного проекту про Сергія Борткевича.

Підтримаймо їх та повернімо ім'я композитора до України!

## Незаслужено забутий

**Сергій Борткевич вартий того, аби його ім'я стояло поряд із західноєвропейськими та російськими композиторами. Проте є низка причин, через які він залишився незаслужено забутим.**

Перша з них — несприйняття композитором авангардного мистецтва, яке тоді було на часі. З цього приводу С. Борткевич висловлювався так: «Розумова праця, а не сповідь серця; сенсація, а не щирість; інтернаціональна безликість, а не відчуття національно-самобутнього <...> — ось убогі характерні риси нашого часу, славнозвісного «сучасного» мистецтва». Така позиція митця суперечила естетичним вимогам новітньої доби, тому композитор не міг бути яскравим новатором, якому присвячували б музично-історичні праці ХХ століття.

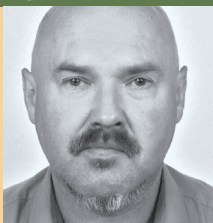
Друга причина пов'язана із використанням нових технологій звукозапису, кінема-



Сергій та Єлизавета Борткевич. 1942 р.

тографа, радіопередачі, які С. Борткевич називав «механізацією мистецтва». Саме тому твори композитора не транслювали в ефірі та не записували впродовж усього його життя.

редактор  
**Сергій БАХІН**



# сторінки історії

## ■ «БЛАГОСЛОВЕННЕ ТЕРНОПІЛЛЯ»

Найсхіднішу область Галичини напередодні свята Стрітіння презентували у столиці. Локацією обрали Український дім.

Як зазначено в анотації заходу, Тернопілля – духовний центр українства, край замків і заповідників; це wpisani в історію сторінки звитяг козацької доби, стрілецьких легіонів та рейдів УПА. Презентували свій край очільники області й міста, урядовці, митці, артисти, освітяни, промисловці.

Найвідоміший маляр краю Іван Марчук спілкувався з гостями заходу на тлі фотOVERнісажу Олега Снітовського «Іван Марчук у світлинах», що розташовувався на першому поверсі галереї залу. У кутку цього ж приміщення відомий письменник-дослідник Володимир Білінський розмовляв із читачами своїх праць про країну Моксель, що присвячені історії нашого північного сусіда – Росії. Чимало відвідувачів зупинилися біля виставки графіки Олега Кіналя «Славетні князі Галицькі-Острозькі – будівничі держави».

У холі Українського дому розташувалися стенди про історичне минуле краю, а також про туристичну привабливість різних куточків області. На одному з них запрошували відвідати перлини регіону – Вишневецький палац і Збаразький замок, на іншому – Бережанську фортецю й інші



цікавинки району. Кременець демонстрував свої принади у вигляді храмів, замку, історичних будівель і музею Словацького, а придністровські райони презентували сплави по Дністру.

Туристичну привабливість міста представляв Туристично-інформаційний центр. У кількох буклетах гостям Тернопілля пропонували найцікавіші об'єкти для огляду, а також готелі, заклади громадського харчування. Як розповів керівник ТЦТ Тарас Ковальчук, туристів з України місто може привабити невисокими цінами у кафе і ресторанах, перепочинком між відвідуванням інших міст Тернопілля. Також на стенді за допомогою комп'ютерної графіки відтворили колишній парафіяльний костел, який комуністи підірвали у 1954 році, а на його місці побудували ЦУМ.

Викликав зацікавленість стенд знаменитої борщівської вишивки (що відома своїми чорними барвами) з колекції Віри Матковської. Поряд експонувалися старожитності етногалереї «Спадок» родини Демкурів, з унікальними старовинними сукнями. Традицію вишиванки підтримав показ авторських колекцій одягу, що його проводили представники Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола. Також на сцені виступали чисельні колективи області, нагадав про себе і популярний колись гурт «Нічлава блюз» зі своїм хітом «Вставай, сонце».

На гастрономічному фестивалі «Галицька дефіляда» були презентовані підприємства агропромислового комплексу. На вході до виставки можна було посмакувати микулинецьким і тернопільським пивом, мінеральною водою, скуштувати м'ясні й ковбасні вироби.

**Цьогорічний ювілей від дня народження Патріарха Йосифа Сліпого почали зі святкувань у столиці. Народився майбутній глава Української греко-католицької церкви (УГКЦ) 17 лютого 1892 року – в селі Заздріст'ї на Тернопіллі.**

**15** лютого – на пресконференцію в Український дім завітали люди, які особисто знали Йосифа Сліпого, зокрема, глава УГКЦ 2001–2011 років Любомир Гузар. Він сказав, що найкращий спосіб вшанувати пам'ять «духовного батька» – старатися його наслідувати, адже він був не тільки заслуженим громадянином, а й справжнім духовним проповідником.

Багато людей про нього чули, але значною мірою він невідомий у багатьох колах, тому гасло цього заходу – «Знайомий і незнаний», розповів голова Ювілейного оргкомітету, єпископ УГКЦ Гліб Лончина з Лондона. Того ж вечора відбулася урочиста академія на честь видатного українця в стінах Київського університету.

Наступного дня представники філії Українського католицького університету в Києві провели круглий стіл, присвячений життю і діяльності Патріарха. Варто нагадати, що главою УГКЦ Йосиф Сліпий став після смерті митрополита Шептицького – 1 листопада 1944-ого. Втім, уже навесні наступного року він був ув'язнений радянською владою, а



УГКЦ ліквідували. Перебував у радянських тюрмах і концтаборах 18 років, але не зламався. Завдяки наполегливим зусиллям впливових осіб на Заході – у 1963 році був висланий з СРСР, притім від громадянства не відмовився.

На круглому столі Ірина Ясинська-Грейвз згадувала про своє особисте знайомство з владикою у Ватикані. Коли принесли аперитиви, він запропонував їй щось вибрати, але збентежена від зустрічі з Патріархом, вона відповіла, що буде те, що й Блаженніший. Той обрав самбуку. Згодом Ірина стала працювати у служ-

бі Йосифа Сліпого. Коли у нього був хороший настрій, підкручував вуса догори, але як доброго настрою не було – то опускав їх додолу.

Патріарх важко переносив спеку, тож на літо часто їздив відпочивати. Любив плавати в морі. Якось побачила його – увесь був у шрамах від поранень, які дістав за часів перебування в ув'язненні. 1976 року, після похорону філадельфійського митрополита УГКЦ Амвросія, – Йосиф поїхав на могилу Джона Кеннеді, завдяки клопотанням якого його випустили з радянських тюрм. Там він провів службу, як йому це дозволили зробити працівники Арлінгтонського кладовища.

Ще один учень Патріарха – паризький єпископ Борис Гудзяк – уперше побачив свого майбутнього вчителя у семилітньому віці, коли той прилетів до американських Сиракуз. Мер міста зустрів його з ключами. У Торонто побачити главу УГКЦ прийшло 50 тисяч українців.

До заслуг Йосифа Сліпого можна віднести й консолідацію діаспори, котра на той час була досить роз'єднана: сварки між мельниківцями і бандерівцями, «патріархальниками» і «непатріархальниками», а 70% українців асимілювалися у різних країнах. Патріарх відіграв велику роль у згуртуванні громади, усюди порушуючи тему українства. 1963 року виступив на II Ватиканському соборі перед 2 тисячами єпископів, розповівши про УГКЦ.

## Армія УНР

**Днем народження регулярної української армії можна вважати 9 лютого 1918 року. Саме таку дату назвав під час лекції про армію УНР заступник керівника військово-історичного клубу «Повстанець» Андрій Мацьків.**

Лекція під назвою «Армія УНР у боротьбі за незалежність України» відбулася у Національному музеї історії України і була присвячена створенню регулярної армії Української Народної Республіки та бойовим діям від 1917 до 1921 року.

Перші українські військові формування, відомі як Українські січові стрільці або усуси, з'явилися ще у часи I світової війни (1914–1918) – у складі австро-угорської армії. На початку в них було застаріле озброєння, але вже після перших боїв у 1915 році, де вони проявили себе цілком боездатною частиною, ав-



стріїці надали їм сучаснішу зброю.

Після лютової революції 1917 року в Російській імперії – і в царській армії починає зароджуватися український рух. Цілі частини були сформовані з бійців з української місцевості, тож на одяг додавали українську атрибутику. А першою українізувалася частина Скоропадського,

котрий незабаром став гетьманом України.

Цього ж року у Наддніпрянській Україні створюються ще кілька частин за національною ознакою. Зокрема, з галицьких і буковинських військовополонених у Києві був сформований курінь Січових стрільців, що відіграв важливу роль у придушенні більшовицького путчу в місті

(завод Арсенал, Поділ, Деміївка, Шулявка) в січні 1918 року. Також у боях із червоними взяв участь і петлюрівський загін гайдамаків.

Після відступу української влади і військових формувань зі столиці, після більшовицької навали Мурвайова 9 лютого 1918 року – у селі Ігнатівка під Києвом вояки з різних частин були реорганізовані в окремий Запорізький загін під командуванням генерала Прісовського. Курінь Січових стрільців і Гайдамацький кіш Слобідської України залишилися окремими частинами. Всі, хто хотів, покинув службу, у війську залишилися тільки добровольці. Тож цей день можна вважати датою створення регулярної армії УНР.

Коли ж незабаром Україна була визнана незалежною – відповідно до Брестського мирного договору, вже й регулярні війська разом із союзниками – німцями й австрійцями – почали повертатися на Батьківщину.

Сторінку підготував Сергій БАХІН

редактор  
Світлана СОКОЛОВА



# МИТЬ ПОЕЗІЇ

## Призначення в житті бути поетом

**Олег Москаленко** народився 1990 року в місті Києві у родині будівельника.

Вважає, що його призначення в житті бути поетом. Він вже кілька років пише вірші на різноманітну тематику, має свій канал в you tube. Його поезії друкувалися в міжнародному літературно-художньому журналі «Склянка Часу», «Улюбленій газети українців», районних та міських газетах Київської області. Наразі Олег готує до друку свою першу поетичну збірку. Деякі його вірші перекладені англійською мовою.

**Якщо когось цікавить поезія Олега, йому можна зателефонувати за номером 093-453-86-28.**



### ВОЛЯ

В очах оскаженілий, трішки зіпсований світ.  
А в серці відчуття, що хтось проклинає мій рід.  
Дістаю та керую мечем,  
Це ліки від знахабнелих нікчем.

Мій щит, як Карпатська скеля,  
Нікому не дістанеться моя оселя.  
Мої діточки ніби  
На вишиванці квіточки

Нікому не дозволю  
Цю сорочку рвати,  
Не прощу того,  
Хто українців прийшов вбивати.

Тремтить земля,  
Гніваються предки в могилі  
Від того, що злі тіні,  
Топчуться по Україні.

Війна то отрута,  
Яка труїть обох  
Чому так?  
Мабуть знає тільки Бог.

Ми стоїмо вдвох,  
Зі мною мій кінь вірний,  
Шалений, швидкий та покірний,  
А земля стогне від болю.

Я чую її шепіт могильний,  
Коли я разом з тобою.  
Я як вітер нестримний,  
Воля наша непохитна, як столітні дуби.

Україна – не клаптик ділянки,  
Україна – це ми!  
Нам не потрібні чужі обіцянки,  
В нашу свободу неможливо вступити,  
в неї неможна ввійти.

Ми прагнемо миру,  
Тому готуємось до війни.

### КУЗЬМА

На цій планеті, мабуть, кожна людина  
Знає веселий танець пінгвіна.  
З роками все стає дріб'язкове,  
Життя гарне, коли кольорове.

Але загинув ти...  
Всього за два кольори.  
За країну руїну  
Стрибав до гори.

Хто не скаже той –  
Це знає кожен малий  
Та молодий сивий герой.  
Ми з ним сміялись та котились вниз.

Раділи та згасали від сліз.  
Ти той добряк,  
На голові у якого садили злий ліс.  
Ти був людина корабель.

Плив, а на шторм було все одно,  
Не чуючи щурів, прогризаючих дно.  
Шампанські очі, покрасніли від болю.  
Місця щасливих людей, вже не ті.

Коли вона не з тобою,  
Твої пісні співають чоловіки після бою.  
Ти пішов,  
Та ніхто не попрощався з тобою.

В твоїх піснях кожен себе знайшов.  
Буває йдеш собі сумний по дорозі  
І чуєш десь там з вікна, співає Кузьма.  
На серці стає тепло та легше не чути цього  
щоденного зла.

І здається на якісь хвилини  
Стихла проклята сука війна,  
Та тільки Україна спить собі сама.  
Коли біля неї тебе нема.

### ПАТРІОТ

Ти звик, що за тебе подбає країна  
Що ти їй потрібен, як мамі дитина,  
Що люди колись посміхались тобі  
Тепер все інакше... Сам кожен собі

Відтяти хоче ласий шматок!  
У кожній вівці, живе страшний вовк  
І ти ніби в розпачі, наче не вдома  
Навколо будівлі до неба, хороми

Автомобілі! В них маски крутого  
Та тільки один вже не чує другого  
Він звик, що для нього цей світ  
Що все зачекає, все добре в еліт

Та тільки простий чоловік  
В якого ні грошей, ні хати  
Він здатен насправді країну кохати  
Тому, що це все, що у нього лишилось

Коли зруйнувалось усе, розвалилось  
І тільки одна його думка зігріє  
Що він все на світі здолати зуміє  
І буде вставати він знову і знов

Щоб дітям, країні дісталась любов  
Його не зупинить з еліт ідіот  
Він любить країну  
Бо він патріот!

### СТАРА ХАТИНА

Стара розбита хатина, паркан похилився,  
Хлопці я на вас геть не молився.  
Кіт живий але хворий від такого життя,  
Старий та нікчемний як я.

Тут багато своїх свиней,  
Навіщо нам ще червона свиня.  
Позбирали брудних людей,  
Та в хатину зайшла війна.

Тиха, та підла війна,  
Залила кров'ю села та міста.  
Свою рукою,  
Потягнула мене за собою.

Тепер вітчизна поле бою,  
Здоров'я не те, та й не стою стороною.  
Насильно прибитий ніби до хреста,  
До ополченців, які визволяють міста.

Навкруги все заливало свинцем,  
Безжальна смерть повернулась лицем.  
Мій кулемет як дика коняка,  
Це не моя війна, взагалі ніяка.

Я донеччанин, а не підкупна собака,  
Можу попасти в муху, але зараз час  
не попадати.  
Українець своїх не повинен вбивати,  
Це ніби самому собі в серце стріляти.

Солдатики вони такі ще малі,  
А вже оголюють душу на зустріч пітьмі.  
Мої очі не мокрі, вони два водоспади,  
Ми і без визволителів можемо дати собі ради.

За спиною чужі стяги,  
Досить! Зробив крок набравшись відваги.  
Український снайпер дихання затримав,  
В облісілу голову кулю я отримав.

Та на обвуглену землю впав,  
Війну я не виграв,  
Та героєм не став.  
За те не однієї сльозинки в матерів України  
не вкрав.

### УКРАЇНСЬКІЙ БЛЮЗ

Розстріляні часом,  
Та смертельно самотні.  
Отруєні російським газом,  
Стоїмо біля безодні.

Цю країну програли в покер,  
Спакували ніби подарунок.  
А я кричу від болю немов Джо Кокер,  
Чекаю на смерті поцілунок.

Мрії ховаються, немов діти обездолені,  
Ми ніби фігури не в той колір пофарбовані.  
А так хочеться життя, пити великими ковтками,  
Не ділити домівку з ворогами.

Дешевий алкоголь та смак брудних цигарок,  
П'яними діставали до зірок.  
А потім, падали сльозами на лице Донбасу,  
Хтось помер від фугасу, а я від змарнованого  
часу.

Я не знаю хто ти, але бачу твою муку,  
Тримайся, стисни мою руку.  
Щоб ти знав, що живий, а я не холодний,  
Криза звір, який постійно голодний.

Не годуй крихтами себе, депутатів,  
Немов гладких голубів.  
Ми загублені душі,  
Їхніх страшних таборів.

В своєму домі,  
Ми незнайомі.  
В своїй державі,  
Немов цвяхи в банці ржаві.

Та винні в тому лиш ми самі,  
Бо в мирний час були немов на війні.  
Рили побратимам могили,  
Безжальні підлі.

Лиш себе любили,  
Та зненацька та могила стала братська.  
Одні й ті ж проблеми,  
Один на всіх тягар.

Не про рабів системи,  
Нам писав Кобзар.  
Єднаймося люди,  
Бо більше часу не буде.

В тій країні,  
В якій могутня велична нація.  
Їй не страшна, Російська Федерація.

# інформуємо

## ■ «ГІРКІ ЖНИВА»: ПОДИВИТИСЬ НА СЕБЕ ЧУЖИМИ ОЧИМА

23 лютого в український прокат вийшов канадський фільм «Гіркі жнива» – кохання на тлі голодних 1932–1933 років. Трагічна і життєствердна історія розказана Джорджем Менделюком дещо хаотично, рвано, час від часу зустрічаються і штапи. Але є у стрічці й низка відкриттів, прекрасні пейзажі, новий погляд на українців, які нарешті вийшли з образу «бідної, нещасної, поневоленої нації». І вже за це творцям треба бути безмежно вдячними.



Звісно, шкода, що у головних ролях фільму про Україну знімаються не українські актори (Остапа Ступку, який грав другорядну роль, убивають ледь не на початку). Спонсор фільму – Ян Ігнатович, який виділив на створення кінострічки 20 млн дол., – пояснює цей факт просто: фільм збирається показувати у 45 країнах світу, тому акторів варто було обрати англомовних і досить упізнаваних. Крім того, зі своєю роботою вони впоралися на всі 100%: образи вийшли фактурні, глибокі, багатогранні і по-справжньому українські. Теренс Стамп у ролі козака Івана Качанюка був настільки правдоподібним, що від нього неможливо було відірвати погляд.

Стосовно режисерської роботи, то від картини з таким бюджетом очікуєш більшего – наприклад, логіки у часово-просторових зв'язках. Один кадр показує – хурделиця, наступний – злива, і водночас проводяться паралелі, чим живуть двоє закоханих у різних місцях – у Києві та в селі під Смілюю. І таких моментів, якщо постаратися, можна назбирати достатньо, особливо у першій частині, яка більше схожа на кліп – настільки швидко змінюються зображення, роки, персонажі... І все це ілюструється яскравими картинками календарно-обрядових дій українців.

Далі вже починається екшн – із втечами, погонями, бійками, розстрілами і горами трупів, які, здається, заповнили увесь світ. І, як не дивно, але ця частина видається чіткішою, логічнішою, краще структурованою. Важко сказати, що вона розкриває суть трагедії голодомору, але, безумовно, по-голлівудськи про неї розповідає. І тут перед глядачем постає образ українця, якого так бракує нашій літературі і кінематографу. Це вже не малоосвічений селянин, який бореться і програє, а мужні, сильні люди, які протидіють обставинам і перемагають їх. Нехай вони і не знищують зло, проте виграють битву за власне життя.

«Гіркі жнива» – це фільм, який дозволяє подивитися на свій народ і на його біль чужими очима, адже стрічку побачать люди, які мають про Україну і її історію досить туманні уявлення. Якщо врахувати цей момент – розповідь для світу – то фільм зі своїм завданням впорався добре. «Кліповість» відійде на другий план – залишиться лише кохання, сила людського духу і потворність будь-якого тоталітарного режиму, де сумнівна мета виправдовує засоби і коштує мільйони життів.

Тетяна КОЛІСНИК

## Актуальні проблеми діяльності закладів культури в умовах децентралізації

**24 лютого у Національному заповіднику «Софія Київська» міністр культури України Євген Нищук провів нараду за участю керівництва відомства та керівників структурних підрозділів у галузі культури Київської міської державної та обласних адміністрацій.**

Відкриваючи нараду, міністр культури наголосив на важливості проведення подібних зустрічей, які вже мають системний характер та дозволять спільними зусиллями напрацювати нові механізми здійснення державної культурної політики.

«Усі ми прагнемо змін, у тому числі у виробленні нових механізмів здійснення культурної політики. Українська громада очікує від Мінкультури послідовних, комплексних, системних дій на обраному шляху реформування країни. Але зміни всередині нашої держави творять підґрунтя для яскравої презентації нас назовні: якими нас хочуть бачити, якими нас можуть бачити, якими ми, українці, є у світі», – сказав Євген Нищук.

Він наголосив, що основною темою нинішньої зустрічі є розгляд та обговорення актуальних проблем діяльності закладів культури в умовах децентралізації.

«Традиційно заклади культури в селищах, районних центрах сприймаються як установи, що надають послуги з дозвілля, чи то бібліотека, чи будинок культури, чи секція аматорського мистецтва. Проте вони можуть стати справжнім соціальним інститутом згуртування територіальних

громад, – зазначив міністр культури. – Сучасне суспільство вимагає наповнення культурної складової життя громад новим змістом.

Місцеві органи влади і громада повинні усвідомлювати, що сьогодні культурні інституції мають набагато ширші функції, а успішний розвиток регіонів безпосередньо пов'язаний із новим баченням культури. Це нові робочі місця і розвиток бізнесу: створення умов для розвитку креативних індустрій, ремесел, сільських музеїв із внутрішнім туризмом, творчої діяльності у кожному конкретному регіоні, для надання можливості рівного доступу до медіа-ресурсів та багато іншого. І як результат, ми маємо отримати згуртованість громади, активних освічених стейкхолдерів суспільного життя, а це зменшить прірву між владою і громадою, децентралізація відбудеться реально, а не на папері».

Міністр культури наголосив, що заклади культури сьогодні мають оновитися – як змістовно, так і функціонально та потребують введення соціальної й економічної складової в концепцію вирішення проблем локальних закладів культури.

Євген Нищук також поінформував про здійснення Міністерством культури впродовж 2016 року та на початку 2017 року кроків для ефективного впровадження реформи децентралізації. А саме:

- проведено ретельну інвентаризацію і оцінку стану наявних закладів культури у селищах, селах та малих містах;
- ініційовано проведення Радою Європи аналітичного огляду культурної політи-

ки, з окремим наголосом на питаннях охорони культурної спадщини і модернізації культурних інституцій та інфраструктури в різних регіонах – з метою удосконалення державної політики у сфері культури; запущено проект із адаптації, дослідження та запровадження системи індикаторів ЮНЕСКО в Україні (CDIS) – для отримання об'єктивних наукових даних про розвиток сфери культури в Україні;

– підписано Меморандум про взаєморозуміння щодо підтримки ініціатив із децентралізації влади за відповідними секторальними напрямками, зокрема, й у сфері культури;

– за пропозицією Мінкультури, до проекту Закону України «Про засади адміністративно-територіального устрою України» включено культурну складову; тобто одним із головних критеріїв у формуванні адміністративно-територіальних одиниць України буде наявність культурного потенціалу.

Окрім того, як зазначив Євген Нищук, до кінця року відомство планує здійснити ще низку заходів. Зокрема, забезпечити включення культури до основоположних нормативно-правових актів, які розроблятимуться з метою впровадження реформи децентралізації; виробити диференційовані моделі функціонування закладів культури; розробити та затвердити мінімальний перелік культурних послуг; активізувати проведення заходів у місцевих громадах щодо адвокації культурних прав.

Прес-служба Мінкультури

### ОГОЛОШЕННЯ

Міністерство культури України, відповідно до статті 42 Закону України «Про вищу освіту», оголошує конкурс на заміщення посади ректора Харківської державної академії культури.

У конкурсі можуть брати участь громадяни України, які вільно володіють українською мовою, мають вчене звання та науковий ступінь і стаж роботи на посадах науково-педагогічних працівників у вищих навчальних закладах не менш як 10 років.

Строк подання заяв – протягом двох місяців з дня публікації оголошення про проведення конкурсу.

Особи, які бажають взяти участь у конкурсі, подають такі документи:

- заяву про участь у конкурсі, в якій зазначається інформація про застосування або незастосування до претендента обмежень, встановлених частиною третьою статті 42 Закону України «Про вищу освіту»;
- особовий листок з обліку кадрів з фотографією розміром 3 x 4 см;
- автобіографію;
- копії документів про вищу освіту, науковий ступінь та вчене звання;



- довідку про проходження попереднього (періодичного) психіатричного огляду, яка видається відповідно до Порядку проведення обов'язкових попередніх та періодичних психіатричних оглядів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2000 р. № 1465 (Офіційний вісник України, 2000 р., № 39, ст. 1656);
- довідку про наявність або відсутність судимості;

– витяг із Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення;

– копію паспорта, засвідчену претендентом;

– копію трудової книжки;

– письмову згоду на збір та обробку персональних даних.

Копії документів, які подаються претендентом (крім копії паспорта), можуть бути засвідчені за місцем роботи претендента, засновником або нотаріально.

У разі надсилання документів поштою – датою подання документів вважається дата, зазначена на поштовому штемпелі.

Документи, подані претендентами після закінчення встановленого строку, не розглядаються та повертаються особам, які їх подали.

Вибори на посаду ректора Харківської державної академії культури відбудуться 11 травня 2017 року.

Документи надсилати або подавати особисто за адресою: 01601, м. Київ, вул. І. Франка, 19, Міністерство культури України. Телефон/факс для довідок: **(044) 235-23-94**, e-mail: **artosvita\_muz@mincult.gov.ua**.

редактор  
**Леся САМІЙЛЕНКО**


# ПІСЛЯМОВА

## ■ МАРТА БАЗАК – МИТЕЦЬ ПОСТІЙНОГО ПОШУКУ

В образотворчому мистецтві не поодинокі явище, коли художник звертається до різних жанрів, а то і видів мистецтва. Але в більшості випадків митець віддає перевагу і плідно працює в тому, в котрім найбільш повно втілюється його естетичне кредо. В цьому контексті заслужений художник України Марта Базак є особистістю унікальною: вона рівноцінна в усіх жанрах, до яких звертається. Ба більше, в кожному з них реалізує певну точку амплітуди свого творчого темпераменту.

Отримавши базову освіту у Львівському інституті прикладного та декоративного мистецтва (факультет художнього текстилю), вона заявила про себе як самобутній і масштабний майстер gobelena. Паралельно з цим Марта створює батик, звертається до живопису на склі, графіки та живопису. І саме її пошук максимум виразності авторської мови в живописі присвячена нинішня виставка.



Поціновувачі творчості мисткині помітять схожість сюжетних ліній її полотен із тими, що вже реалізовані в інших жанрах. Та один і той самий мотив, але втілений різними виразними засобами, сприймається вже по-іншому, створює незвичний ракурс сприйняття і новий асоціативний ряд. Ця особливість дає змогу художниці через абсолютну конкретність зображення вивести глядача на рівень філософсько-символічного сприйняття твору. Її малярству притаманна самозаглибленість образу, внутрішню експресію якого відтіняє статичність композиційних елементів і підкреслює аскетизм майже монохромної кольорової гами.

Марта Базак – митець постійного пошуку. Кожна її виставка (а їх із 1976 року – початку виставкової діяльності – було близько сотні) виявляє нам нову грань таланту художниці, нові мистецькі відкриття, нові, інколи доволі ризиковані пластичні експерименти. І в якій би жанровій іпостасі вона себе не презентувала, саме це є суттю її творчої особистості. Саме це привертає до неї постійну увагу не тільки колег-професіоналів, але й широкого загалу. І саме це підтверджує виставка «Марта Базак. Живопис».

Майя ЧУМАК

Леся САМІЙЛЕНКО

**Творчий вечір поетеси Ніни Шаварської став островом щастя і любові для всіх, кому пощастило і хто ще не втратив здатності любити, кохати, мріяти.**

**А**дже поезія пані Ніни – це той стержень, який тримає всі її помисли і здобутки у різноманітних галузях діяльності жінки. Доктор філософських наук, успішна радіоведуча й авторка програм, які вже десятки років поспіль розкривають слухачам радіо «Культура» безмежний світ талантів українських митців різних жанрів творчості. Залюблена в поезію і пісню, мисткиня вкладає в цю роботу не лише свої душевні, духовні та сердечні потуги, а й вносить неповторне, власне лише їй натхнення і зміст.

Бог обдарував цю полтавчанку не лише красою, але й високими чеснотами, до яких належать, як це не банально,



Ніна Шаварська

– патріотизм і самовідданість. Ніна Шаварська – із тієї категорії жіноцтва, про яку кажуть: «Жінка на всі 100!» Саме тому в її творчості переважає інтимна лірика, чи навіть така, що може сприйматися як еротична, чуттєва поезія, котра не здатна існувати поза життям і вистражданими людськими почуттями. А це її дзвоник, яким вона сповіщає, чим хоче поділитися з тими, хто не боїться жити і кохати. Тож неспроста на вірші поетеси написано так

багато пісень, які охоче беруть до свого репертуару найкращі українські співаки.

А в цей вечір до затишного залу Національної спілки письменників завітати не лише шанувальники поезії, але й ті, хто залюблений у голос народного артиста України, володаря титулу «Голос неповторної краси» Олександра Василенка. Він представив нові й уже відомі пісні на слова бенефіціантки та багато інших, зокрема й на тексти колег поетеси по перу.

Здається, що склалася красива пара творчих особистостей і однодумців. Так би й здавалося, якби це майже театральньо-концертне дійство не доповнили: акомпаніаторка, народна артистка України Людмила Марцевич та професійна актриса, яку всі давно знають як актрису Ларису, – авторка і ведуча програми «Клуб актриси Лариси». А хто ж, як не ця майстриня слова, може так красиво прочитати поезію жінки? Лариса Нєдін – одна з тих,



Олександр Василенко, Ніна Шаварська, Антонія Цвід, Людмила Марцевич та Лариса Нєдін

кого Бог створив і послав на цю землю задля такої місії.

На заході в залі літали ангели, а всі присутні спрагло ковтали бальзам чи нектар, а чи й коктейль еліксиру кохання. Точно знаю, що повернулися до своїх домівок закоханими по вуха в усіх учасників програми та їхню творчість.

Звичайно, це не був вечір для сучасної молоді, та й «формат», хоча це слово вже звучить застаріло, був розрахований на тих, хто розуміє глибину слів і роздумів Ліни Костенко: «Ти пісня моя лебедина, останнє моє кохання... В такому віці людина завжди кохає востаннє...» Зрозуміло, що так воно і є. Але тут згадуються і слова класика про те, що любові підкоряється людина у будь-якому віці, якщо вона прагне цього. Тож трохи бальзаму на душі таких людей – приємний подарунок до Дня закоханих.

Творцями цього свята поезії і пісні виявились жінки з письменницьких кіл, котрі об'єдналися заради допомоги нашим захисникам, яким вони безмежно вдячні за можливість жити у мирній зоні. Об'єднання очолила талановита поетеса Антонія Цвід, відома не лише в Україні, але й далеко за її межами.

А ще всі присутні на цій події у міру власних сил проголосували гривнею... Організатори пропонували придбати книги, кошти за які відправлять на передову. А видання, що були зібрані, стануть розрадою нашим захисникам, які дуже потребують і теплої слова, і цікавого читива. Тут гасло «свій до свого по своє» пригадується неспроста, бо діє.

### Газета «Культура і життя»

№ 9 (4736), 3 березня 2017 р.

 Виходить із 7 жовтня 1923 року  
 Свідоцтво про реєстрацію  
 КВ № 1026 від 26.10.94 р.

#### Засновники

Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

#### Головний редактор

Євген БУКЕТ

#### Адреса редакції

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1  
 Тел.: +38 (044) 498-23-62  
 cultandlife@gmail.com

### Видавець

Національне газетно-журнальне видавництво

#### Генеральний директор

Андрій ЩЕКУН

#### Видавнича рада

Андрій КУРКОВ (голова), Анатолій СЕРИКОВ (заступник голови), Андрій ВАСЮК (секретар ради), Олег ВЕРГЕЛІС, Богдан ГАЛАЙКО, Віктор фон ЕРЦЕН-ГЛЕРОН, Юрій ЗУБКО, Ростислав КАРАНДЄЄВ, Олексій КОНОНЕНКО, Наталія МУСІЄНКО, Юрій ПЕРОГАНІЧ, Андрій ЩЕКУН

#### Адреса видавництва

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1  
 Тел.: +38 (044) 498-23-65

#### Дизайн та верстка

Сергій ЗАДВОРНИЙ

 Поліграфічний комбінат  
 ТОВ «Типографія «Від "А" до "Я"»  
 м. Київ, вул. Колекторна, 38/40  
 Тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51

#### Розповсюдження і реклама

 Тел.: +38 (044) 498-23-64;  
 +38 (097) 111-17-56

 Редакція не публікує колективні листи та звернення  
 Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд.

Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів «Культури і життя» – тільки з письмового дозволу редакції.

© «Культура і життя», 2017

### ПЕРЕДПЛАТА НА ГАЗЕТУ ТРИВАЄ

 Передплатна ціна на 2017 р.:  
 1 місяць – 19,22 грн; півріччя – 117,92 грн.

 У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.  
 Передплатний індекс

**60969**  
**ISSN 2519-4429**

 Медіа-портал «Культура»: <http://cultua.media>

Наклад 5 000

Ціна договірною

